

## Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

## Full resum del TFG

### Títol del Treball Fi de Grau:

**Català:**

**Castellà:**

**Anglès:**

**Autor/a:**

**Tutor/a:**

**Curs:**

**Grau:**

### Paraules clau (mínim 3)

**Català:**

**Castellà:**

**Anglès:**

### Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

**Català:**

**Castellà:**

**Anglès:**

UAB PERIODISME

# El Delta del Llobregat

---

Un tesoro natural desconegut

**Georgina Salomón Navarro**

# *Agraïments*

*A totes les persones que apareixen en el reportatge, per la seva col·laboració i entusiasme*

*A aquelles persones que no apareixen en el reportatge però que m'han servit de gran ajuda*

*Al meu tutor, per la seva ajuda i els seus consells*

*Als meus familiars, per la paciència i els ànims constants*

# Índex

<b>1. Introducció</b> .....	1
<b>2. Objectius</b> .....	2
<b>3. Metodologia</b> .....	2
<b>4. Cronologia</b> .....	4
<b>5. Marc teòric</b> .....	5
5.1. El reportatge.....	5
5.2. Fonts del reportatge .....	6
5.3. Tipologia de reportatge .....	8
5.4. Punt de vista i narrador .....	9
5.5. Mirada i enfocament .....	9
<b>6. Marc temàtic</b> .....	10
6.1.El riu Llobregat.....	10
6.2. El seu cabal i les crescudes .....	11
6.3. El Delta del Llobregat.....	12
6.3.1. La formació del Delta del Llobregat .....	13
6.3.2. Protecció dels espais naturals .....	15
6.4. Espais naturals del Delta del Llobregat .....	18
6.4.1. Els racons naturals característics.....	18
6.4.2. La importància de les zones humides i dels aiguamolls .....	20
6.4.3. Espais visitables i itineraris .....	21
6.4.4. Natura del Delta del Llobregat .....	27
6.5. L'impacte ambiental al Delta del Llobregat .....	30
6.5.1. Alteracions en el seu medi natural .....	30
6.5.2. El Pla Delta.....	31
6.6. Conseqüències del Pla Delta i visió “positiva” .....	37
6.7. Situació d'impacte del Delta del Llobregat .....	38
<b>7. L'interès turístic del Delta del Llobregat</b> .....	40
7.1. L'interès de les zones humides .....	40
7.2. L'observació de la flora i la fauna .....	40
7.3. La pràctica d'esports al terreny deltaic.....	41

7.4. Un espai per fotografiar .....	42
7.5. Les primeres vistes aèries de Barcelona .....	43
7.6. Patrimoni cultural .....	44
7.7. Els conreus i la pagesia .....	45
<b>8. Per què el Delta del Llobregat és un espai oblidat?.....</b>	<b>46</b>
8.1. Escassa informació sobre el Delta del Llobregat.....	46
8.2. Escassa promoció a Internet .....	49
8.3. Falta d'importància a les poblacions del Baix Llobregat .....	50
8.4. Recuperació del Delta del Llobregat.....	51
<b>9. Projecte de reportatge.....</b>	<b>52</b>
9.1. Presentació del projecte .....	52
9.2. Estructura del reportatge .....	52
9.3. Publicació.....	53
9.4. Públic Objectiu .....	54
9.5. Pressupost .....	55
<b>10. Reportatge “El Delta del Llobregat: un tresor natural desconegut”.....</b>	<b>57</b>
<b>11. Conclusions .....</b>	<b>76</b>
<b>12. Bibliografia.....</b>	<b>78</b>
<b>13. Annexos .....</b>	<b>80</b>
13.1. Entrevista a José García.....	80
13.2. Entrevista a Helena del Pozo .....	84
13.3. Entrevista Haizea .....	87

# 1. Introducció

El Delta del Llobregat és un delta abandonat i gairebé maltractat. Amb les ampliacions de l'Aeroport del Prat i del Port de Barcelona, amb la construcció de carreteres, d'autopistes i dels serveis ferroviaris, la supervivència dels seus hàbitats naturals es complica i, consegüentment, les espècies de fauna es veuen obligades a lluitar per a subsistir en la zona.

El delta ha experimentat una notable transformació durant les cinc últimes dècades, s'han destruït molts dels valors naturals característics del Delta i s'ha alterat la coexistència de moltes espècies que habiten l'espai. Actualment, la visita al Delta resulta confusa, ja que és impactant com la tranquil·litat que ofereix la natura es veu constantment alterada pel brogidor soroll dels avions que sobrevolen el Delta del Llobregat a baixa alçada.

Si més no, és paradoxal que davant dels canvis i les alteracions humanes que ha patit aquest espai natural, encara hi quedin alguns indrets del delta en els que és possible gaudir de la flora i la fauna extraordinària que hi habita. El Delta ofereix valors naturals únics al bell mig de tota la metròpolis del Baix Llobregat, ja que alberga aiguamolls, maresmes, estanys, basses, pinedes sobre dunes i espais de platja protegits. Aèriament, es pot observar el contrast dels espais naturals del Delta i de les zones urbanitzades, un contrast que fa del Delta del Llobregat un mosaic de paisatges oposats.

A banda de la situació de maltractament en què es troba el Delta i de l'espectacular subsistència dels seus valors naturals, el tema en què es vol focalitzar és en la desconexió del Delta, pel que fa als espais tan importants que alberga i a les espècies úniques que hi habiten allà. Així doncs, podríem dir que el Delta del Llobregat, tot i trobar-se localitzat al centre de l'àrea metropolitana de Barcelona, es tracta d'un espai natural força desconegut, un terreny que ha caigut en l'oblit, tant per part dels mateixos ciutadans de la comarca, com encara més pels turistes que venen, que tot i ser el primer paisatge que veuen a l'arribar a l'aeroport del Prat, desconeixen totalment la seva existència i importància ambiental. Aquesta importància ve donada per diversos motius, principalment perquè el Delta alberga la tercera zona humida més extensa del país, perquè el Delta és un punt estratègic per la ruta migratòria de la Mediterrània Occidental

de les aus i perquè és una zona que acull importants poblacions d'ocells que són considerats d'interès comunitari i prioritari.

## 2. Objectius

El principal objectiu del reportatge és donar a conèixer els espais naturals i les espècies úniques que alberga el Delta del Llobregat, per tal de mostrar el seu potencial paisatgístic i ecològic, i donar-lo a conèixer més enllà de les problemàtiques que hi ha amb les lluites entre els projectes urbanístics i les associacions ambientalistes. La intenció del projecte és fer un reportatge que aportï positivitat entorn el Delta del Llobregat i que surti de la línia de reportatges de denúncia que s'han escrit ja sobre el tema.

D'altra banda, el reportatge pretén ser com un reportatge de viatges, on es gaudeixi llegint-lo i entrin ganes d'anar a visitar el Delta del Llobregat, però amb la combinació d'informació sobre el seu passat, el seu present i el seu futur incert. Podríem dir que es pretén situar el reportatge entre la línia d'una espècie de guia del parc natural i un reportatge de denúncia. Es fa un recorregut pel Delta del Llobregat aportant molt més que indicacions de visita i informació tècnica dels valors naturals que hi trobem en la zona; es tracta d'una visita al Delta atemporal que permet conèixer els elements més destacables del Delta però, alhora, permet aprofundir en la història que aquest amaga.

## 3. Metodologia

El present treball s'estructura en dos grans blocs. El primer bloc és el projecte escrit sobre el reportatge creat, on s'estableixen les característiques bàsiques que té la peça periodística (l'estructura, el públic objectiu, el format, la promoció i el pressupost) i el marc teòric i el marc temàtic. L'altre bloc del treball és el reportatge en si, el qual es presenta primerament sense maquetar ajuntat amb la resta de treball escrit, i també es presenta maquetat en format guia o revista en un document a part de l'escrit.

Tenint en compte que el treball realitzat és un reportatge, són necessàries les fonts per tal de proporcionar diferents punts de vista al lector i per conèixer més perspectives



sobre el tema. Les fonts utilitzades en el reportatge són representatives de diferents àmbits en relació al Delta, ja que s’han escollit fonts d’institucions, d’organitzacions ambientalistes, i d’altres àmbits.

A banda de fonts personals, també s’han consultat fonts documentals com llibres, guies de Parcs Naturals i webs i, també, s’han visualitzat reportatges periodístics ja escrits sobre el Delta i vídeos de programes televisius com “Espai Terra” o “Tocats de l’ala” de TV3.

Les fonts utilitzades es presenten en la següent taula, on s’indica el nom de la persona, el càrrec i la rellevància i pertinència en el reportatge. Si més no, a la taula falta una font que va ser de gran ajuda, Raúl Bastida, representant de l’associació SOS Delta del Llobregat. Amb aquesta font es va mantenir una conversa per telèfon i va ser de gran ajuda perquè va posar a la meva disposició dossiers informatius sobre el Delta, així com els diferents fronts que tenien en marxa amb Depana. Es va descartar l’ús d’aquesta font per la complicada disponibilitat de la font i per la redundància de la informació, perquè Raúl Bastida treballa conjuntament amb Depana i amb José Garcia.

<b>FONT</b>	<b>CÀRREC</b>	<b>RELLEVÀNCIA</b>
<b>José Garcia</b>	Director de Depana (Lliga Per a la Defensa del Patrimoni Cultural).	José, des del seu paper de director de Depana, aporta una visió de defensa del Delta del Llobregat i de denúncia de les alteracions que ha rebut.
<b>Helena del Pozo</b>	Tècnica del departament de Medi Ambient de l’Ajuntament del Prat del Llobregat.	Helena, com a tècnica de medi ambient, proporciona un punt de vista més fred respecte al Delta, i dóna a conèixer la posició i opinió de l’Ajuntament.
<b>Haizea</b>	Informadora ambiental del punt d’informació La Porta del Delta.	Haizea, proporciona dades més informals sobre les visites que rep el Delta i el tipus de públic que hi aflueix.

Finalment, pel que fa a la tipologia de reportatge, aquest busca ser un reportatge narratiu, basat en la meva experiència personal com a fil conductor; una experiència que

parteix des de la desconexió dels valors naturals del Delta del Llobregat i de la gran importància ecològica i paisatgística que aquest té. El fil conductor del reportatge es basa en una visita al Delta, on es combinen força elements descriptius amb aspectes informatius sobre el Delta i fragments extrets de les entrevistes amb les fonts.

## 4. Cronologia

Pel que fa a l'organització, el treball s'ha realitzat durant els mesos de novembre a maig del 2017, dedicant les primeres dates del període a la cerca d'informació de context i de marc temàtic, i sent els últims dos mesos, l'etapa d'implicació en el camp i de realització del reportatge en si, que és el fruit d'aquest projecte. No obstant això, fins al mes de gener no va tenir inici la posada en marxa del treball, ja que els mesos anteriors es va realitzar una pluja d'idees i es van estudiar altres propostes. Finalment, en el mes de desembre es va acabar de decidir que el reportatge es faria sobre el Delta del Llobregat, però sense la delimitació exacta del tema.

### Gener

- Durant el mes de gener es va dur a terme l'elecció i la delimitació del tema, que es va acabar establint com un reportatge sobre el Delta del Llobregat, amb un enfocament de reportatge de viatge i no pas de reportatge ambiental tècnic.

### Febrer - Març

- Durant els mesos de febrer i de març es va dur a terme la cerca d'informació sobre el Delta i sobre peces periodístiques ja publicades sobre el tema, per tal d'elaborar el marc temàtic del projecte.

### Març - Abril

- A finals del mes d'abril i del mes de maig es va dur a terme la redacció del reportatge, la maquetació d'aquest i el tractament estètic del treball.
- Cal destacar que també es van realitzar visites al Delta del Llobregat per conèixer l'espai.

## 5. Marc teòric

“El Delta del Llobregat: un tresor natural desconegut” és un reportatge en què s’explica la situació actual del Delta del Llobregat i s’extreuen tots els valors i elements turístics que aquest encara conserva. Abans de la lectura del reportatge, és necessari conèixer el tipus de reportatge que és, el tractament que es fa de les fonts, la visió del periodista i el model de citació. Tots els elements que caracteritzen el reportatge s’aniran desenvolupant seguidament, junt amb la vinculació al reportatge.

Primerament, ens endinsarem en els gèneres periodístics, fent èmfasi en el reportatge, que és el projecte realitzat. Com a recull dels quatre anys de carrera, podria definir els gèneres periodístics com a formes d’expressió que adoptem quan escrivim i que tenen unes fronteres flexibles. D’entre tots els gèneres, els més dominats són la crònica, l’entrevista i el reportatge, sent aquest últim un gènere que pot englobar els dos anteriors.

### 5.1. El reportatge

Tom Wolf, un dels autors estudiats, defineix el reportatge com: “el terme periodístic que denominava un article que caigués fora de la categoria de notícia pròpiament dita”. Jo podria definir el reportatge com un gènere periodístic basat en la indagació, la investigació i el contrast de fonts, per tal d’informar amb més profundament un tema. El reportatge es diferencia d’altres gèneres com la notícia perquè aquest va més enllà dels fets, explica els motius, els antecedents i les conseqüències, i sempre està basat en veus alienes.

Gemma Casamajó, professora a la Universitat Autònoma de Barcelona, esmenta que la condició indispensable per poder parlar de reportatge és que hi hagi contrast de fonts, ja que les fonts periodístiques són el motor d’aquest gènere i són les que determinen la qualitat de la informació donada. Per tant, en el reportatge ha d’haver-hi contrast de fonts per tal d’oferir informació contrastada i verídica. Pel que respecte a aquesta condició indispensable, el reportatge realitzat en aquest projecte ofereix informació amb contrast de fonts, per aquest motiu s’han consultat tots els documents teòrics que serveixen d’antecedents pel reportatge i s’han realitzat entrevistes a diferents

institucions relacionades amb el Delta, per tal d'oferir diversos punts de vista sobre el tema.

A banda de la necessitat del contrast de fonts, un altre fet indispensable per a un reportatge és que hi hagi vivència. Per aquest motiu el reportatge pot ser narratiu, si parteix d'uns protagonistes per explicar el tema, o pot ser expositiu, si no té una història com a fil conductor i els personatges apareixen en un moment puntual en forma d'exemple.

En el cas del reportatge del Delta, hi ha una història com a fil conductor, que és la meua pròpia visita al Delta, combinada amb informació de context de la que m'he documentat i s'aporten citacions de les fonts entrevistades. D'aquesta manera, es vol mostrar el reportatge com a una visita al Delta del Llobregat, amb una barreja de la narrativa i la crònica descriptiva dels elements paisatgístics de l'espai natural amb la introducció de fragments d'entrevista en forma de cites i informació de context. D'aquesta manera, es pot dir que el reportatge en qüestió és narratiu, per la pròpia vivència narrada, però més endavant es farà incís en aquest tema.

## 5.2. Fonts del reportatge

Les fonts són molt importants en un reportatge, ja que aquestes aporten veracitat i múltiples visions sobre el tema tractat. Per aquest motiu, en el reportatge del Delta del Llobregat apareixen vàries fonts totalment oposades, ja que d'una banda hi ha fonts institucionals que mostren una postura més freda respecte a la natura del Delta, com són els ajuntaments del Prat i de Viladecans, i altres fonts més pròximes que lluiten a favor del Delta com la fundació DEPANA, la fundació SOS Delta del Llobregat, i altres institucions que es mostren neutres, però que ajuden a la promoció turística del Delta, com és el Consorci del Delta del Llobregat. Si més no, les fonts en sí, no es considerarien les institucions o fundacions, sinó que ho són les persones en concret amb les que es parla des d'un càrrec representatiu d'aquella entitat. Les persones exactes que s'han utilitzat com a fonts són mencionades i descrites en l'apartat de metodologia del projecte.

Les fonts d'un reportatge poden ser de diferents tipus: fonts personals o fonts documentals. Les fonts personals són totes aquelles persones amb què s'ha conversat

per aprofundir sobre un tema, i les fonts documentals són tots aquells suports en paper, digitals o orals que han servit com a antecedents o com a context del tema a investigar.

Hi ha diferents tipus de fonts personals, ja siguin fonts institucionals, experts en un tema o implicats en un fet. (Martínez-Fresneda, 2004). En el reportatge realitzat, s'ha fet ús dels dos tipus de fonts, tant de les personals (esmentades a la metodologia) com de les documentals (citades a la bibliografia), però pel que fa a les personals, només s'ha fet ús de les fonts institucionals, sense l'ús de cap implicat en el Delta del Llobregat com poden ser els pagesos, ciutadans...

La importància de les fonts és vital i, és per això, que al reportatge es respecten les paraules dels entrevistats i tot allò extret de les entrevistes és citat i referenciat, per tal d'evitar l'apoderament de la paraula d'un altre. Pel que fa a les citacions, hi ha de dos tipus: citacions amb atribució i citacions sense atribució. Les citacions amb atribució són freqüents en els reportatges expositius, d'aquesta manera, com el reportatge del Delta és un reportatge més aviat expositiu que no pas narratiu, el model de citació és amb atribució.

Dintre del que són les citacions amb atribució, hi ha diferents maneres d'atribuir les paraules: estil directe, estil indirecte o estil indirecte amb paraules textuales. L'estil directe mostra les paraules textuales de la persona, indicades amb dos punts i cometes, l'estil indirecte transforma una mica les paraules que ha dit la font, i l'estil indirecte amb paraules textuales fa una barreja de les dues anteriors. (Saavedra, 2001).

Hi ha diversos tipus d'estil directe, ja que el verb d'atribució pot aparèixer abans de la frase i seguidament els dos punts, després de la frase, a la frase següent o, fins i tot, es pot fer l'atribució dins de la cita amb la utilització de guions. Si més no, és molt important escollir el verb d'atribució adequat, ja que no és el mateix dir "va dir" o "va exclamar", ja que canvia l'entonació i la intenció. (Saavedra, 2001).

- ❖ Abans: *El president de Depana va dir: "....."*
- ❖ Després: *".....", explica el president de Depana.*
- ❖ Frase següent: *".....". Aquestes són paraules del president de Depana.*
- ❖ Atribució dins la cita: *"..... –diu el president de Depana-....."*

A l'estil indirecte el que fem és canviar el discurs de la font a tercera persona i al mateix registre que el narrador. *Per exemple: "La tècnica del Departament de Medi Ambient de*

*l'Ajuntament del Prat va dir que des de l'Ajuntament donaven a conèixer el Delta....”.*

A l'estil indirecte es posa tot allò que no és tan important o quan l'altra persona no s'expressa del tot bé, a diferència de l'estil directe, que expressa aspectes més importants i que serveix per a cridar l'atenció al lector.

Finalment, hi ha l'estil indirecte amb paraules textuais, que serveix de reforç a algunes paraules mal expressades o serveix també per agrupar vàries idees esmentades durant l'entrevista. *Per exemple: Jose de Depana reinvidica el mal tracte que es fa “d'un riu amb un gran potencial paisatgístic” i s'esforça per lluitar contra les construccions.*

Gonzalo Saavedra, doctor en Comunicació per la Universitat Autònoma de Barcelona, estableix 5 elements que participen en cada model de citació:

- ❖ Marques d'atribució: senyals gràfiques que el discurs que es reproduïx ha estat pronunciat exactament d'aquesta forma (cometes, guions de diàleg...)
- ❖ Verbs d'atribució: formes verbals que serveixen per a denotar que hi ha hagut un discurs escrit o pronunciat.
- ❖ Oració subordinada: seguida del verb d'atribució amb la conjunció 'que' i és utilitzada només a l'estil indirecte.
- ❖ Canvi díctic: transformacions de les expressions en estil indirecte.
- ❖ Imitació de registre: recursos ortogràfics que serveixen per imitar tant el lèxic d'un discurs com el mode en què ha estat pronunciat.

No obstant això, existeixen altres atribucions de les fonts, però que cap d'aquestes és utilitzada en el reportatge. Una és l'atribució reservada, en què la font proporciona informació a canvi de mantenir en secret el seu nom, i l'altra és l'Off the record, en la que no pots publicar la informació ni dir la persona que te l'ha proporcionat, ja que només serveix per a investigar.

### **5.3. Tipologia de reportatge**

Pel que fa a la finalitat del reportatge hi ha cinc tipologies de reportatge: el reportatge descriptiu (descripció detallada del periodista), el reportatge retrospectiu-aneecdòtic (reconstrueix referències d'un fet passat), el reportatge autobiogràfic (l'escriptor o periodista és el mateix personatge), el reportatge narratiu i el reportatge expositiu. (Lozano, 2010).

Tot i la gran varietat de tipologies, el reportatge sobre el Delta del Llobregat se centra sobretot en la tipologia de reportatge narratiu i descriptiu, és per això que es pot considerar un reportatge híbrid, perquè és una fusió de tots dos. Si més no, la tipologia que més hi predomina és la narrativa, ja que està estructurat a través del temps i, per tant, segueix una base cronològica en què poden haver *flashbacks* (salts al passat) i *flashforwards* (salts al futur). A més, pel que fa a la durada, també hi poden haver canvis mitjançant una el·lipse (salt en la narració), els resums (per explicar molt en poc espai), l'escena (narració detallada), la pausa (s'utilitza als reportatges híbrids perquè donen pas a les fonts) o l'allargament (explica el fet de forma més lenta). No obstant això, també hi ha una forta predominança de la descripció, ja que es proporcionen descripcions detallades per apropar la realitat al lector.

Així doncs, el reportatge realitzat és un reportatge híbrid, ja que té molts fragments descriptius que permeten endinsar el lector en l'hàbitat natural del Delta i manté una base cronològica amb variacions com la pausa, per a introduir les cites de les fonts, o l'escena, per descriure detalladament elements de paisatge.

## 5.4. Punt de vista i narrador

Gemma Casamajó, professora a la Universitat Autònoma de Barcelona, esmenta dues maneres en què pot estar present el punt de vista i el narrador: de manera interna (si el narrador forma part de la història) o de manera externa (si el narrador no forma part de la narració). El narrador del reportatge del Delta del Llobregat és intern, ja que la narració està escrita de forma personal per tal d'apropar el paisatge i l'espai al lector que ho està llegint.

## 5.5. Mirada i enfocament

La mirada juga un paper molt important dins del reportatge, ja que ha d'haver-hi una mirada en relació al treball de documentació del tema, i una mirada de treball de camp, que és allò que s'explicarà en el reportatge. La mirada és un fet molt important i, gràcies a ella, es construeix un enfocament sobre el tema, sent l'enfocament allò que es vol dir.

Pel que fa a l'enfocament en el reportatge del Delta del Llobregat, es vol mostrar tots aquells valors naturals que té el Delta i tot el potencial turístic i paisatgístic que té, tot i el seu abandonament i maltractament originats per les construccions i alteracions produïdes en la zona. D'aquesta manera, el que es vol dir és que encara que aquest delta es trobi oblidat, encara conserva un gran atractiu que el converteixen en un lloc d'obligada visita per les persones que mai hi han estat i, si més no, per les persones que el tenen al costat, però el fan invisible.

## 6. Marc temàtic

### 6.1.El riu Llobregat

EL riu Llobregat és un element molt important del Baix Llobregat, ja que el curs del riu traça l'eix de la comarca des del seu naixement fins a la seva desembocadura al mar en el Prat del Llobregat. El riu té un paper important en la zona, tant pels seus destacats espais naturals, que alberguen importants espècies de fauna i de flora, com pel lleure que proporciona als ciutadans de les localitats que l'envolten.

Un estudi de la Fundació Agbar anomenat "Volem un riu viu: curs baix i Delta del riu Llobregat" explica que el riu Llobregat era anomenat pels romans Rubricatus, riu vermell, a causa del color rogenç que tenen les aigües en la part baixa del riu. A més, expliquen que aquest color l'agafa arrossegant al·luvions procedents de les muntanyes rogenques del Papiol.

El riu Llobregat té una longitud de 170 km i la seva conca hidrogràfica és de 5110 km<sup>2</sup>, fet que la fa, després de la de l'Ebre, la més important de Catalunya. El Llobregat neix a les Fonts del Llobregat, a la pleta Roja de Castellar (Berguedà), a 1295 m d'altitud. El seu curs baix, comença al congost de Martorell fins a la seva desembocadura al mar Mediterrani, al Prat de Llobregat. (Franci i Puche, 2000).

El riu Llobregat és important i de vital necessitat perquè des de fa anys, les aigües de la seva conca són aprofitades per l'aprovisionament de les poblacions del seu voltant, pel funcionament d'indústries de la vora del riu i per altres necessitats dels habitants, com són la pagesia i el conreu. (Franci et al., 2000).



Així doncs, el seu curs baix, que seria el Delta del Llobregat, comença a partir de Martorell i Sant Boi fins a la Mar Mediterrània, que serà la zona concreta en què se centrarà el reportatge en qüestió.

## 6.2. El seu cabal i les crescudes

En l'època romana el riu Llobregat tenia un cabal suficient per a poder navegar per les seves aigües, sobretot en el seu tram final, que actualment seria la seva desembocadura. No cal anar tan lluny, ja que fa uns anys encara era navegable el riu en la part més alta, a l'alçada d'Esparraguera, on feien activitats de piragüisme per les seves aigües. Però, no obstant això, sembla paradoxal que ara el Riu Llobregat es trobi amb una escassa quantitat d'aigua en el seu tram final, el Delta del Llobregat, ja que a mesura que s'arriba a la desembocadura, el riu va perdent aigua i força, quedant gairebé mort. Aquest fet es deu a les transformacions que ha patit el riu i la contaminació de les seves aigües, que se'n parlarà més endavant, així també han afectat les variacions del seu cabal.

El Llobregat és un riu de règim mediterrani, del tipus nival-pluvial, i per tant no manté la mateixa quantitat d'aigua durant tot l'any, sinó que presenta una sèrie de variacions que fan que el seu cabal tingui dos mínims i dos màxims anuals. Els nivells mínims de cabal es donen al gener, a causa de la retenció de neu a les muntanyes, i a l'agost, a causa del temps calorós de l'estiu. Si més no, els màxims es donen a la primavera, gràcies al desglaç de la neu dels cims quan les temperatures són força elevades, i l'altre es produeix a la tardor, a causa de les pluges i les tempestes que hi abunden. (Franci et al., 2000).

Les crescudes del cabal poden produir riuades que, en el cas del Llobregat, són bastant perilloses pel fet de trobar-se tan proper a les poblacions de la comarca. Franci i Puche (2000) mencionen que: “Les riuades més antigues són de l'any 1579, però també hi va haver de molt importants com la de l'any 1617, quan el Cardener es va emportar els ponts Nous i Vell de Manresa i, en concret, el Llobregat es va emportar el pont de Vilomara”.

Altres riuades que van ser molt importants, són la dels anys 1842, 1850 i 1898 i el 12 d'octubre de 1907 el Cardener va pujar el nivell de les aigües 7m al seu pas per Manresa

i, com a conseqüència, el Llobregat va envair el Prat del Llobregat i Cornellà. Les riudes més recents, van ser les de setembre de 1962, que va causar 600 morts a la riera de Rubí, la de setembre de 1971, la de novembre de 1982, causant inundacions, i la del 9 de juny del 2000, quan l'afluent del Llobregat es va emportar el pont nou de la carretera N-II al seu pas per Esparraguera. (Franci et al., 2000).

### 6.3. El Delta del Llobregat

El cas d'estudi del reportatge se centra, sobretot, en la desembocadura del riu Llobregat, ja que és una de les primeres vistes aèries que s'ofereix a l'arribar a Barcelona però que, no obstant això, es tracta d'un espai natural que resideix en l'oblit. Actualment, el Delta del Llobregat està transformat i deteriorat per un seguit d'accions humanes, ja que les diferents construccions, variacions i modificacions del seu curs natural, han fet del Delta una controvèrsia de paisatges.

Franci i Puche (2000) mencionen que: “El nom de delta és deu a Heròdot que, en el s.V aC, va designar amb aquest nom la desembocadura del riu Nil per la seva forma semblant a la lletra delta ( $\Delta$ ) de l'abecedari grec”.

El Delta del Llobregat, considerat el segon delta més extens de Catalunya, està compost per una àmplia plana que ocupa 98 km<sup>2</sup>, que està situada entre el massís del Garraf i Montjuïc, i el congost de Sant Andreu de la Barca al nord. Aquests 98 quilòmetres quadrats d'extensió alberguen un dels aiguamolls més importants del país i un dels pocs encara existents i, d'altra banda, l'existència d'un aquífer subterrani ha possibilitat l'explotació de l'agricultura i la pagesia, que fan del Delta una de les zones agrícoles més riques de la Mediterrània (Consorci Delta del Llobregat, s.f).

La situació del Delta del Llobregat és privilegiada, ja que constitueix un territori molt cobejat, al ser una àrea molt pròxima per a una gran part de la població catalana i, també, les seves potencialitats de conscienciació mediambiental, en educació i lleure, són enormes. Les reserves existents en el Delta es troben situades al costat de la línia de costa i corresponen a dues àrees discontinües dels termes del Prat de Llobregat i de Viladecans. (Bas, Curcó i Orta, 2005).

Part de les aigües del delta han estat desviades a dos canals: principalment el del Delta del Llobregat i, a més, el de la Infanta per regar els camps, que és una activitat que actualment està en retrocés. Una altra utilització de les seves aigües, un cop han estat potabilitzades, és l'abastament domèstic i industrial de la comarca i de les comarques veïnes. (Franci et al., 2000).

### **6.3.1. La formació del Delta del Llobregat**

L'Associació SOS Delta del Llobregat amb el text "Els canvis de pell del Delta: del Delta blau al Delta gris" explica que la formació del Delta del Llobregat és important, ja que a causa del procés de creació que va seguir les seves terres ara tenen una gran fertilitat per la qualitat dels sediments que van ser arrossegats pel Llobregat amb el pas dels segles.

La formació del Delta del Llobregat va tenir inici fa uns 18.000 anys però, no obstant això, no va ser fins fa 2.300 anys aproximadament, que es va començar a formar el delta actual, que es troba constantment en transformació (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).

El mecanisme de formació d'un delta marí com el del Llobregat és format per un seguit de factors que hi intervenen. Aquests factors són: la sedimentació dels materials erosionats i arrossegats pel riu, els moviments del mar que varien la distribució d'aquests sediments, i la diferent densitat de l'aigua dolça del riu i l'aigua salada del mar fa que la primera, que arrossega els materials sòlids en suspensió, suri un temps sobre la segona abans de barrejar-se. Així doncs, quan l'aportació de materials del riu és elevada, a causa del cabal del riu i la seva força erosiva, i l'acció erosiva del mar no és gaire significativa, el dipòsit de sediments va creixent i forma, progressivament, un delta. Aquest també és el cas de formació del Delta del Llobregat, el qual no és un terreny consolidat, sinó que es va modificant en funció de la força erosiva del mar i del riu. (Franci et al., 2000).

L'origen del delta es va iniciar fa 12.000 anys, quan les temperatures eren molt més baixes que les actuals, ja que es van començar a fondre les plaques de gel d'Europa i, amb això, el nivell del mar estava 75 m per sota que el d'ara. Això va provocar que les sorres, que ara corresponen als aqüífers, es sedimentessin i construïssin un delta arcaic.

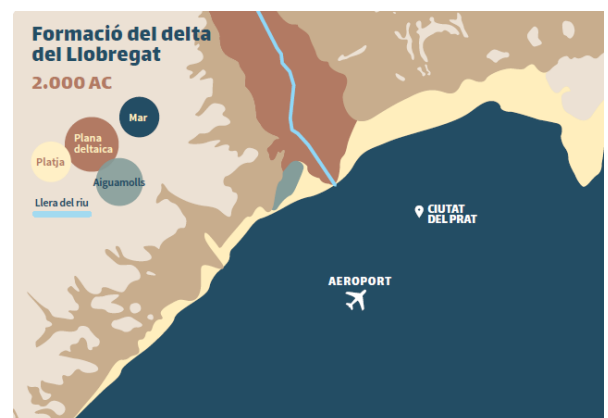
Més tard, en els últims 4000 anys, es va establir el nivell del mar i la plana sedimentària del Delta va anar avançant i amb l'acumulació de sediments en la desembocadura del riu, es van anar formant els estanys litorals existents actualment procedents dels braços abandonats del riu. Aquest procés de formació del riu va donar lloc a la plana al·luvial emergida d'uns 90 km<sup>2</sup> de superfície i uns 23 km de línia costanera, en poc més de 1.500 anys. (Ferret, 2015).

La formació del Delta va ser prolongada durant els anys i, actualment, en el marge esquerre del riu Llobregat no hi queden quasi terrenys agrícoles ni espais naturals, en canvi, en el marge dret, es conserven els aiguamolls, algunes pinedes, bastants zones agrícoles i la platja del Prat de Llobregat. (Ferret, 2015).

Amb una sèrie d'infografies presentades per l'Ajuntament del Prat de Llobregat, podem observar la formació del Delta del Llobregat des del 4.500 aC fins al segle XX. En les infografies es veu l'evolució de la plana deltaica cap al mar, on actualment s'ubica l'Aeroport del Prat. També es detalla la formació dels aiguamolls amb el pas del temps i els canvis produïts en la platja del Prat.



Formació del Delta 4.500 a.C. / Font: Ajuntament del Prat



Formació del Delta 2.000 a.C. / Font: Ajuntament del Prat



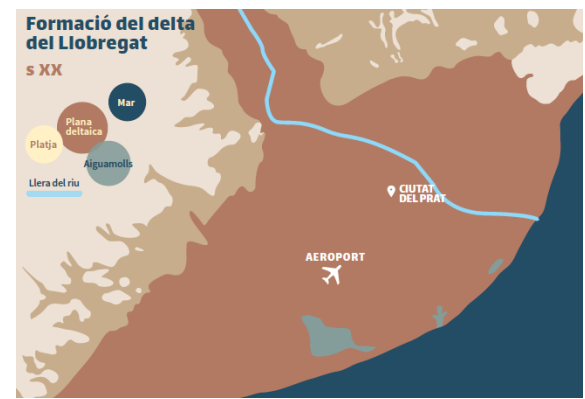
Formació del Delta s.VII / Font: Ajuntament del Prat



Formació del Delta s.X/ Font: Ajuntament del Prat



Formació del Delta s.XV/ Font: Ajuntament del Prat



Formació del Delta s.XX/ Font: Ajuntament del Prat

### 6.3.2. Protecció dels espais naturals

El Delta del Llobregat, a causa de l'existència de diversos espais naturals importants i vitals, presenta àmbits de protecció sobre aquestes zones per tal de no perdre l'existència dels ecosistemes i de la fauna que hi habita en el delta. Els entorns naturals del Delta del Llobregat estan situats en una àrea relativament petita i molt propers a les ciutats i les infraestructures, és per això, que aquests ambients es troben sotmesos a una gran intervenció i manipulació humana, de la que més endavant es parlarà.

El Delta del Llobregat s'ha caracteritzat per una intensa pressió formada durant tota la segona meitat del segle XX, principalment a causa de la implantació de les infraestructures logístiques i de comunicació del Pla Delta i, secundàriament, per

l'elevat ritme d'urbanització d'alguns dels municipis deltaics. És per això, que els espais naturals, juntament amb els agrícoles, es revelen clarament com la part del mosaic deltaic més fràgil i, en conseqüència, la més necessitada de protecció. Per aquest motiu, el Delta del Llobregat compta amb prop de 1.000 hectàrees d'espais naturals protegits. (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).

Aquesta protecció es fonamenta en la importància ambiental dels espais naturals, sobretot pel fet que el Delta del Llobregat conserva una de les zones humides més importants de Catalunya, i això també fa notable la varietat d'espècies de flora i fauna que hi habiten.

Així doncs, el Consorci Delta del Llobregat (s.f) estableix que els espais naturals del Delta del Llobregat són un conjunt d'espais protegits que pertanyen als municipis del Prat del Llobregat, Viladecans, Gavà i Sant Boi de Llobregat. Aquests ambients alberguen una gran diversitat biològica i presenta diversos espais naturals per visitar: llacunes, aiguamolls, pinedes litorals sobre dunes i platges verges amb vegetació de rereduna, gairebé úniques a Catalunya. Aquests espais són molt importants per a la fauna, sobretot per a les aus aquàtiques pel simple fet de trobar-se enmig de la ruta migratòria dels ocells del nord d'Europa cap a l'Àfrica. A més, el delta acull una vegetació molt valuosa, amb 20 hàbitats naturals d'interès europeu, 3 dels quals són d'interès prioritari, amb l'objectiu de conservar-los, i s'han detectat 23 espècies diferents d'orquídies.

L'adjudicació del Delta del Llobregat com a una reserva natural protegida ha sorgit d'una evolució des de l'any 1978 fins a l'actualitat, on encara continua en tràmit la total protecció d'aquest espai.

Bas, Curcó i Orta (2005) mencionen que:

La pressió sobre les reserves i el seu entorn ha vingut donada per l'ampliació de grans infraestructures com ara el port i l'aeroport de Barcelona; zones industrials i comercials, i carreteres. Si bé algunes pèrdues quedarien compensades per la creació de nous espais naturals, algunes àrees interessants tenen, però, una protecció insuficient o nul·la i un futur poc clar. (p. 268).

Les Reserves Naturals del Remolar-Filipines i de la Ricarda-Ca l'Arana, donen protecció a la major part de les zones humides que queden actualment al Delta del

Llobregat. No obstant això, la seva extensió és mínima en comparació amb els 98 km<sup>2</sup> que ocupa del delta, ja que ni tan sols arriba a un 0,5%. (Bas et al., 2005).

Afortunadament, a partir de la creació de les reserves l'any 1987, hi ha hagut una gran millora fent que algunes zones que havien arribat a estar considerablement malmeses, com ara la de la Vidala i la de les Filipines, hagin esdevingut ambients regenerats i biològicament molt rics constituint la tercera zona humida més important del Principat. (Bas et al., 2005).

La posada en marxa de les reserves ha augmentat considerablement la importància ornitològica del Delta del Llobregat: de ser una àrea destacable per la diversitat d'ocells de pas, arran de la protecció, la restauració d'ambients i l'especial tranquil·litat que gaudeixen algunes zones, ha esdevingut també una zona d'hivernada d'ocells aquàtics força important i una notable zona de cria de diferents espècies amenaçades o escasses. (Bas et al., 2005).

### **Hàbitats prioritaris**

Alguns dels hàbitats i de les espècies de flora del Delta del Llobregat estan sota la protecció de les directives europees. Aquestes directives protegeixen 20 hàbitats naturals d'interès comunitari europeu, dels quals 3 són destacats d'interès prioritari per tal de conservar-los. Aquests hàbitats estan relacionats amb les àrees marjalenques i les zones sorrenques del litoral i en destaquen les llacunes amb vegetació submergida, els salicornars, les dunes i les pinedes de pi pinyer. (ConSORCI Delta del Llobregat).

Si més no, el Consorci Delta del Llobregat (s.f), també menciona que:

Hi ha altres hàbitats considerats d'interès comunitari, com són les comunitats de salicornia sobre els sòls salins, els herbassars d'espertina, les jonqueres i els herbassars halòfils mediterranis, els matollars sobre els terrenys salins de salicornar arbustiu, els matollars halonitròfils i els poblaments de rave de mar sobre sorres litorals. A banda d'aquests, també són hàbitats d'interès comunitari les diferents formacions de dunes sobre sòls sorrencs, sobre les zones més o menys inundades, els estanys de terra baixa amb vegetació helofítica associada, omedes i pollancredes mediterrànies i les comunitats de plantes no llenyoses de marges de riu.

## **Consorci dels Espais Naturals del Delta del Llobregat**

Els àmbits de protecció sobre els espais naturals del Delta, mencionats anteriorment, es veuen garantits pel Consorci dels Espais Naturals del Delta del Llobregat. Aquesta agrupació va ser creada el 2005 i hi formen part la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments del Prat de Llobregat, Gavà i Sant Boi de Llobregat, tal com expliquen al web del (Consorci Delta del Llobregat, s.f).

La funció principal del Consorci és la intervenció en els espais de protecció especial del Delta del Llobregat i la seva missió és la gestió, la preservació, l'estudi i la divulgació dels valors naturals del paisatge del Delta del Llobregat, així com la millora de l'oferta d'ús públic i educatiu de l'entorn natural, sempre compatible amb la conservació. Actua com a entitat autònoma per delegació de les administracions que el formen, i executa els acords presos per a la gestió i la conservació dels espais naturals. El Consorci també es relaciona amb associacions i entitats diverses que puguin contribuir a l'assoliment dels seus objectius o, si més no, al finançament de les seves activitats. (Consorci Delta del Llobregat, s.f).

## **6.4. Espais naturals del Delta del Llobregat**

### **6.4.1. Els racons naturals característics**

Tot i estar envoltat d'infraestructures i tenir les aigües contaminades, el Delta del Llobregat alberga un gran ventall de flora i de fauna entre els seus espais naturals. A banda de la natura que amaga el Delta, també disposa de variats ambients naturals que el converteixen en un mosaic de paisatges important per destacar a Catalunya. Els paisatges que conformen aquest collage paisatgístic són sobretot els estanys i les llacunes, com la Ricarda, el Remolar i Cal Tet, les basses de Can Dimoni, les maresmes com la de les Filipines, les pinedes litorals, els conreus, la platja i el riu Llobregat.

Els **estanys** són un dels elements més característics del Delta del Llobregat, ja que són de gran interès científic per la riquesa ornitològica que posseeix, així com la important reproducció de peixos litorals que hi habiten. D'altra banda, les **maresmes** acullen la major part de la fauna del Delta, ja que es tracta d'una zona de reproducció i d'alimentació de molts ocells migratoris, com són els ànecs i les limícoles. Aquest



ambient natural rep el nom de la maresma de les “Filipines” o “Coto Àfrica”, fent referència als llocs paradisiacs que són plens d’ocells. (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).

En el Delta hi trobem les **pinedes de pi pinyer** sobre **dunes**, que són de les millors conservades del litoral de Catalunya i, per aquest motiu i perquè hi queden pocs espais amb aquestes característiques, aquestes pinedes que caracteritzen el Delta, han estat declarades de conservació prioritària per la Unió Europea. (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).

Un altre dels elements més importants que conformen els espais naturals del Delta del Llobregat són els **campes de conreu** on es desenvolupa una agricultura intensiva rica que es pot duu a terme gràcies a l’aquífer profund i al canal del Delta. Les zones agràries s’agrupen dins d’un àmbit protegit anomenat Parc Agrari que permet apropar la ciutadania als espais naturals del Delta. (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).

Els aiguamolls i les maresmes conformen el **ConSORCI dels Espais Naturals del Delta del Llobregat**, i en formen part, d’entre molts, el paratge de La Ricarda, l’estany del Remolar i la maresma de les Filipines. Lligat a aquests paisatges naturals està la presència de canyissos, bogues, lliris o joncs, que apareixen depenent de l’abundància d’aigua o, per la contra la inexistència d’aquesta. (Cazorla, 2012). L’existència dels aiguamolls és vital per la gran importància ecològica que tenen les zones humides, ja que en aquests espais hi habita una enorme diversitat d’espècies vegetals i animals. Les zones humides, per tant, són un lloc necessari per al descans i l’alimentació d’una gran quantitat d’aus migratòries.

L’interès paisatgístic i botànic de les reserves naturals del Delta del Llobregat és bastant considerable, ja que s’hi presenten una fauna i uns ambients gens estesos en un país on les zones humides són avui molt minoritàries i el litoral és molt alterat. Canyissars, jonqueres, salicornars, vegetació submergida i dels sorrals hi són molt presents, i destaquen, entre molts altres valors, la diversitat i l’abundància d’orquídiess (més de 20 espècies) i la presència de la trencallada, la qual només habita a un lloc més, a l’Albufera de València. (Bas et al., 2005).

Amb aquest apartat podem veure-hi el gran interès turístic que té el Delta del Llobregat encara que aquest es troba oblidat. Es tracta d’un espai natural que alberga diversos ítems paisatgístics, d’una banda els espais humits que són de gran importància, que els

formen les llacunes, les maresmes, els aiguamolls i els estanys, i d'altra banda, també són interessants les pinedes de pi pinyer sobre dunes, i els camps de conreu que formen el Parc Agrari del Llobregat. Podríem dir que en el Delta del Llobregat hi ha una barreja de paisatges que, a més, van acompanyats d'espècies de fauna molt interessants pels amants dels ocells, sobretot.

#### **6.4.2. La importància de les zones humides i dels aiguamolls**

Un dels principals motius que doten d'importància el Delta del Llobregat són les zones humides i els aiguamolls que aquest alberga. Les principals zones humides del Delta del Llobregat són el Remolar-Filipines, Cal Tet-Ca l'Arana, la Ricarda, les Basses de Can Dimoni, els Reguerons, la Murtra i el riu Llobregat.

A Viladecans hi resideixen una bona part dels estanys i de les zones de maresme que resten al delta. Aquests estanys ocupen unes 36 hectàrees de làmines d'aigua d'escassa profunditat, encara que el cos central del Remolar sobrepassa els 4 m. Tots aquests estanys es troben connectats a l'aquífer superficial, i alguns com el Remolar i la riera de Sant Climent tenen connexió amb el mar. Si més no, a la Murtra la connexió amb l'aquífer està interrompuda per un dic que eleva el nivell de l'estany d'una manera artificial. (Montijano i Lucena, s.f).

Les zones de maresma ocupen una superfície aproximada de 200 ha i es troben envoltant els estanys. La maresma de les Filipines, de Can Sabadell i els Reguerons per exemple, envolta el Remolar fins als Reguerons. Aquesta unitat només es veu tallada per la carretera C-31, i la canalització de la riera de Sant Climent que actuen com una barrera sobretot per a la fauna, i en un grau menor pel camí de les Filipines i els camps de conreu que hi ha al seu voltant. La maresma que es troba millor conservada és la de les Filipines amb els salicornars i les jonqueres i amb zones amb aigua com la bassa del Pi on habiten poblacions de micròfits. (Montijano i Lucena, s.f).

Els estanys i zones de maresma formen un conjunt d'ecosistemes lligats que funcionen com a una unitat. La maresma actua com un filtre per als estanys, i la fauna que hi viu en un dels ecosistemes s'alimenta en l'altre i a l'inrevés. Aquests sistemes ocupen una extensió superior a l'11% del terme de Viladecans. (Montijano i Lucena, s.f).

Les zones humides es troben entre els ecosistemes més productius del món, segons dades recopilades per R. Margalef estarien per darrere de les selves humides tropicals (Ecologia, 1980). Les zones humides representen només l'1% del territori de la península Ibèrica, i un 0,9 del territori de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, però en aquestes trobem fins a un 80% de les espècies d'aus. Però, alhora són molt fràgils, aquests ecosistemes són els que més espècies han perdut, fins a un 37% de les espècies d'aigua dolça entre 1970 i 2008 (Grotten, living planet report 2012). Al llarg del segle XX, s'han reduït un 50% les zones humides al món. (Montijano i Lucena, s.f).

L'Associació SOS Delta del Llobregat amb el text "El canvi de pell del Delta: del Delta blau al Delta gris" menciona que actualment a Catalunya només l'1% del territori correspon a zones humides. El Delta del Llobregat alberga la tercera zona humida més extensa del país però, no obstant això, només en queda el 2% dels aiguamolls originaris. Així doncs, banda de la seva reduïda extensió, aquestes zones també es troben fragmentades i deficientment connectades.

Els aiguamolls del Delta del Llobregat són tan importants, perquè són responsables de múltiples serveis ecosistèmics sobre el nostre territori. Aquests s'encarreguen de la regulació de la recàrrega dels aqüífers, que són necessaris per al subministrament d'aigua potable a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Si més no, les zones humides també s'encarreguen de mitigar el canvi climàtic i del manteniment de la diversitat genètica, ja que aquestes zones són utilitzades una part de l'any per a espècies migradores. (Montijano i Lucena, s.f).

### **6.4.3. Espais visitables i itineraris**

El Delta del Llobregat, tot i el seu impacte mediambiental, disposa de molts espais naturals visitables i de diversos itineraris turístics interessants. Els principals espais per visitar que alberga el delta, a banda dels espais naturals mencionats anteriorment, són: El Remolar – Filipines i la Platja de Viladecans, la Pineda de Can Camins i la Platja del Prat, les Basses de Can Dimoni i L'estany de la Murtra i la pineda de la Maiola, la Ricarda i els Reguerons.

## **Espais naturals del riu**

Aquesta zona per visitar es troba més pròxima al municipi del Prat. Ofereix la possibilitat de la realització de dos itineraris de diferent durada i diferents elements a visitar, però es poden ajuntar les dues rutes per tal de visitar-ho tot. Els principals ambients del Delta que es veuen en aquest espai són les jonqueres, els prats humits, les pinedes, els canyissars, les platges i els estanys litorals.

Els principals punts humits d'aquesta zona són el riu, l'aguait de Cal Tet, l'aguait del Sabogal i l'estany de la Magarola. A banda dels atractius humits, també es poden visitar diversos miradors per a obtenir una vista més panoràmica, com són el mirador de Cal Lluquer, el de Cal Malet, el de la desembocadura, el de la Bunyola i el del Semàfor. (Consorti Delta del Llobregat, s.f).

Finalment, en aquesta zona també hi ha la platja de Ca l'Arana, la pineda de Ca l'Arana i la pineda de la Ricarda.



Mapa d'Espais Naturals del Riu / Font: Consorci Delta del Llobregat

## **Reserva natural del Remolar – Filipines**

Dins de la reserva natural del Remolar – Filipines hi ha molts elements paisatgístic per a destacar. Primerament, hi trobem la Vidala, que és un llarg canal d'aigua que arriba a l'estany del Remolar, que també es troba dins d'aquesta reserva.

La maresma de les Filipines s'estén fins a l'aeroport del Prat. Per damunt de la maresma és fàcil observar el vol d'ardeids com ara el berrat pescaire, així com l'arpella vulgar, el corb marí gros i els estols de gavines. (Bas et al., 2005).

A mà dreta de la reserva del Remolar-Filipines es troba el Mirador de la Vidala, que és una torreta de fusta que permet una visió més elevada de la Vidala. Al costat oposat hi ha el rec de Can Sabadell i s'hi entreveu la riera de Sant Climent. (Bas et al., 2005).

Hi ha un pont sobre la Vidala que permet passar a la maresma de les Filipines, per tal d'anar a l'aguait de la Maresma. A la dreta hi ha camins que entren en unes zones sorrenques on creix vegetació de sòls salins, amb plantes com ara el

salicorni comú, el salat portulacòide, el salat fruticós i la pedrenca marina; també hi floreixen algunes orquídiès. Poc més enllà hi ha l'aguait de la Maresma, que té visió sobre un ampli sector de la mateixa i en dies clars, es pot abastar el Garraf i s'endevina Montserrat més lluny, Collserola, el Montseny i la serra de Marina. (Bas et al., 2005).

Finalment, hi ha l'aguait de la Bassa dels Pollancrecs, on hi habiten un grup d'arbres, ofegats per la inundació que donen nom a l'indret i on sovint s'aturen els abellerols. Arribant a la platja hi ha el mirador de Cal Francès, que és un punt enlairat que permet la bona visió dels ocells marins que resten aturats al mar o que volen la zona. (Bas et al., 2005).

És notable la quantitat de gavines que es poden observar: la gavina vulgar, la gavina capnegra, el gavià argentat, el gavià fosc, la gavina menuda i la gavina corsa. Entre els xatracs, l'espècie més comuna és el xatrac becllarg. També s'hi poden detectar la baldriga balear i la mediterrània, així com mascarells, gavots i paràsits. (Bas et al., 2005).



Mapa del Remolar – Filipines / Font: Consorci Delta del Llobregat

## Pineda de Can Camins i la Platja del Prat

En aquesta zona trobem la Pineda de Can Camins i la Platja del Prat. Pel que fa a la Pineda de Can Camins, aquesta forma part de la Xarxa Natura 2000 i alberga poblacions vegetals molt especials com les orquídiies i algunes espècies estranyes de fongs. Aquesta pineda disposa de gairebé 30 hectàrees de pi pinyer on predomina una sola espècie d'arbre, el pi pinyer, que creix sobre antigues dunes de sorra de la platja. Els pins tenen una edat mitjana de 65-70 anys i adopten una estructura arbustiva en el front litoral a causa del modelatge que causa la brisa marina. (ConSORCI del Delta del Llobregat, s.f).

Les pinedes sobre dunes del Delta són un hàbitat molt escàs a Catalunya i d'interès prioritari de conservació per a la Unió Europea. Tal com indica el text "Els canvis de pell del Delta: Del Delta blau al Delta gris", en cap zona humida de Catalunya es troben boscos de pi pinyer sobre dunes. Fins a mitjans de segle XX les pinedes s'estenien per la costa deltaica des de Montjuïc fins al massís del Garraf, però amb la construcció de l'aeroport, dels càmpings i dels ports, es va reduir la seva extensió.



*Mapa de la Pineda de Can Camins / Font: Consorci Delta del Llobregat*



## ✚ Les Basses de Can Dimoni

Les Basses de Can Dimoni són un conjunt de tres llacunes originades artificialment, que es troben situades enmig de la plana agrícola de Sant Boi de Llobregat. A l'espai natural de les Basses de Can Dimoni, també hi destaca la Riera Roja, que és un bon lloc per veure-hi diferents espècies d'ocells. (ConSORCI del Delta del Llobregat, s.f).



*Mapa de Les Basses de Can Dimoni / Font: Consorci Delta del Llobregat*

La vegetació d'aquesta zona és sobretot aquàtica, a causa de la proximitat amb l'aigua, hi podem trobar bogues, canyís, joncs, o tamarius. Pel que fa a la fauna, trobem sobretot ocells aquàtics, com els ànecs, les fotges i les polles d'aigua, o els ardeids, com els bernats pescaires, els martinets menuts o els esplugabous. En aquesta zona natural també hi ha un rec de desguàs, anomenat rec de Sales, que delimita els municipis de Sant Boi i Viladecans. També hi trobem el Tamarius i la riba de ponent, on apareix una zona inundable, un tipus d'ambient escàs i d'interès pels ocells aquàtics. (ConSORCI del Delta del Llobregat, s.f).

## ✚ L'estany de la Murtra i la Pineda de la Maiola

L'**Estany de la Murtra** és un espai humit que alberga una gran diversitat de flora, ja que hi habiten espècies com el canyís, el lliri groc, la boga i arbres de ribera plantats, i també és un espai important per a la fauna, concretament per a les aus aquàtiques, pel

fet de trobar-se enmig de la ruta migratòria entre el nord d'Europa i l'Àfrica. Algunes espècies nidificants són l'ànec collverd, la fotja, el morell cap-roig o el cabusset. També es poden trobar tortugues aquàtiques i altres invertebrats aquàtics d'interès. Si més no, l'estany de la Murtra és una de les zones humides més importants de Catalunya, es troba inclosa dins del Pla d'Estudis d'Interès Natural de Catalunya (PEIN), dins dels Espais Naturals del Delta del Llobregat i, l'any 2006, va ser declarat zona ZEPA (Zona d'Especial Protecció per les Aus) dins la Xarxa Natura 2000. (Gavà Ciutat, s.f).

En aquest espai natural, també hi trobem la **Pineda de la Maiola**, situada a Gavà, que conserva exemples de pineda sobre dunes litorals i, igual que la Pineda de Can Camins, és l'hàbitat de diferents aus forestals.



Mapa de l'Estany de la Murtra / Font: Consorci Delta del Llobregat

## La Ricarda

La zona humida de l'Estany de la Ricarda està formada per dues llacunes litorals, que juntament amb la llacuna del Remolar, formaven unes de les antigues desembocadures del riu Llobregat.

L'estany de la Ricarda té una forma allargada, perpendicular a la línia de costa que desvela que antigament era una desembocadura del Llobregat. Si més no, hi ha una barra de sorra que separa l'estany del mar i en aquest espai i hi podem trobar aus com el corb marí i alguns ardeids. Pel que fa a l'estany de la Magarola, es tracta d'una llacuna molt representativa de les zones humides salabroses amb vegetació halòfila, ja que la seva proximitat al mar accentua la salinitat de les aigües i del sòl. (Inventari de Zones humides de Catalunya, 2006).



#### 6.4.4. Natura del Delta del Llobregat

El Delta del Llobregat, tot i la seva pròxima relació amb la ciutat, conserva una natura variada i de gran importància que fa del delta un espai molt peculiar a Catalunya. Si més no, la vegetació i la fauna de la zona fan del delta un espai natural amb un contundent interès turístic i un vital interès ambiental.

Pel que fa a la vegetació, hi abunden les pinedes i els prats, els salicornars i canyissars, la vegetació dunar i els herbassars subaquàtics, que són comunitats vegetals extraordinàriament diferents en un espai molt reduït. Pel que respecte a la fauna del delta, hi habiten més de 350 espècies d'aus, 30 espècies de mamífers, 20 espècies d'amfibis i rèptils, 17 espècies de peixos, 38 espècies de papallones diürnes, més de 220 espècies de papallones nocturnes, unes 230 espècies d'heteròpters, 20 espècies d'odonats, i 22 espècies d'ortòpters. Aquestes són la mostra de la varietat de fauna i de vegetació que alberguen els espais protegits del Delta. (ConSORCI Delta del Llobregat, s.f).



Il·lustració de la natura del Delta del Llobregat / Font: Consorci Delta del Llobregat

A més, el Delta del Llobregat és molt important per a l'avifauna, ja que és un punt estratègic dins la ruta migratòria de la Mediterrània Occidental que uneix Europa i Àfrica. Per això, va ser declarat Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), perquè acull importants poblacions d'ocells d'interès comunitari prioritari.

Consorci Delta del Llobregat (s.f) menciona que:

El delta del Llobregat acull regularment 3 de les 15 espècies en perill crític d'extinció a Espanya: el bitó, la baldriga balear i l'àliga pescadora. D'aquestes 15 espècies, 7 més hi han estat citades o hi són presents en migració. A més de les espècies en perill crític, s'hi poden trobar tàxons en perill, vulnerables i quasi amenaçats.

## **Fauna**

Per la varietat d'ambients, per la valorable situació geogràfica i per un intens seguiment ornitològic que rep, el Delta del Llobregat és un dels llocs de la península Ibèrica on més espècies d'ocells han estat observades, més de 350. La detecció de rareses ornitològiques s'hi dona amb freqüència. Pel que fa a altres grups de vertebrats, sembla que van sent afectats per l'aïllament de les poblacions i per la progressiva artificialització del conjunt de plana deltaica. (Bas et al., 2005).

Tot i la seva reduïda extensió, els aiguamolls del Delta del Llobregat ofereixen la possibilitat d'observar una varietat d'ocells realment extraordinària amb la particularitat que, a diferència de les altres zones humides del país, són a una distància mínima d'un enorme conjunt de població humana. (Bas et al., 2005).

La fauna més característica del Delta del Llobregat està formada per una varietat d'animals, entre els quals hi destaquen: la reineta, la fotja, el corriol camanegre i el blauet. La reineta és una petita granota de menys de 5 cm d'un verd característic que és activa a la nit, la fotja és una au que nidifica al delta entre els canyissos, el Corriol Camanegre nidifica a les platges del delta on fa la posta de finals de març fins a finals de juny i, finalment, el blauet és possible veure'l a les zones humides on hi ha peixos durant l'època d'hivern. (Franci et al., 2000).

## **Zona ornitològica**

El Delta del Llobregat destaca pel predomini d'aus que hi habiten o migren en els seus espais naturals. Segons el text "Els canvis de pell del Delta: del Delta blau al Delta gris", al delta s'han observat 360 espècies d'ocells, dels quals un 70% són ocells migratoris. Aquestes dades suposen una diversitat equivalent a la del Delta de l'Ebre o a

la dels Aiguamolls de l'Empordà. El Delta del Llobregat és fonamental com emplaçament per garantir el descans i l'alimentació dels ocells migratoris que viatgen milers de quilòmetres, ja que una bona part d'ocells que viatgen cap a l'Àfrica segueixen una ruta occidental per l'Estret de Gibraltar i segueixen la costa mediterrània peninsular.

A "Els canvis de pell del Delta: del delta blau al delta gris" es menciona que el Delta del Llobregat és un punt estratègic dins la ruta migratòria de la Mediterrània Occidental que uneix Europa i Àfrica. Per això, els espais naturals del riu són un indret privilegiat per a l'observació de les espècies d'ocells més significatives del delta i difícils de veure en altres països europeus. Els aiguamolls són l'hàbitat deltaic amb major diversitat d'ocells, quasi la meitat de les espècies citades al noticiari ornitològic habiten en aquestes zones humides.

Així doncs, és important destacar que el Delta del Llobregat és molt característic per l'abundància d'aus, per això molts dels espais naturals del delta són declarats ZEPA (Zona d'Especial Protecció per a les Aus).

## Vegetació

El paisatge del delta, amb l'abundància de les zones humides, fa que hi hagi moltes espècies de flora i de fauna en la desembocadura del riu. Les maresmes i els estanys acullen una vegetació aquàtica molt important internacionalment, on hi destaquen les comunitats de **salicòrnies**, els **canyissars**, les **jonqueres amb espartina** i els **prats humits** amb gran diversitat d'orquídiades, tal i com menciona "Els canvis de pell del Delta: del delta blau al delta gris".

Entre la vegetació del Delta del Llobregat hi destaquen el pi pinyer, la jonca marina, el canyís i la boga. El **pi pinyer** va ser plantat al Delta per aturar l'avanç dels sorrals, per a que fes de tanca natural per protegir els aiguamolls de l'impacte de l'entorn. Pel que fa a la **jonca marina**, aquesta es troba a les zones dels aiguamolls ja que allà les aigües són més salobres. El **canyís** també és molt abundant a les zones dels aiguamolls i la boga també es troba en les zones humides, ja que és una planta que viu en aigües estancades amb poc corrent. (Franci et al., 2000).

## 6.5. L'impacte ambiental al Delta del Llobregat

### 6.5.1. Alteracions en el seu medi natural

Durant els últims anys, el Delta del Llobregat ha patit certs impactes ambientals causats per les alteracions del seu terreny i el seu curs natural. Si més no, els espais naturals del delta han estat envaïts per infraestructures i ciutats urbanes construïdes al voltant del seu curs o, fins i tot, s'ha arribat a desviar part del delta i s'han ocupat hectàrees de la seva naturalesa per ampliar el Port i l'aeroport de Barcelona. Actualment, tot el delta situat en el terme municipal de Castelldefels es troba urbanitzat, així com cal destacar que la zona de Gavà que ocupa el delta, els camps es troben organitzats i ordenats en franges, a causa d'una colonització planificada.

Aquesta humanització produïda en el Delta del Llobregat té inici en transformacions més petites, però no menys importants que la de l'ampliació del port i l'aeroport. Començant per les carreteres que envolten i travessen el riu Llobregat, és destacable que la xarxa viària que recorre el Baix Llobregat té 101 km d'autovies i d'autopistes i 249 carreteres. Algunes d'aquestes vies travessen la comarca i fan de grans eixos de comunicació entre Barcelona ciutat i altres comarques del voltant. Un exemple d'aquest fet és l'A-7, l'N-340 i l'N-2, sent aquesta última de gran ús pels habitants de la comarca com a via de comunicació entre els pobles que resten a la riba dreta del riu Llobregat. (Franci et al., 2000).

Una altra transformació que va contribuir a l'impacte mediambiental del Delta del Llobregat va ser la posada en marxa del ferrocarril de Martorell a Tarragona l'any 1865, així com hi va contribuir la inauguració del servei de la via fèrria de Barcelona a Vilanova i la Geltrú l'any 1881, ja que totes dues van suposar la construcció d'una notable xarxa ferroviària. En relació a la construcció d'aquesta via fèrria, es va produir un dels primers grans impactes en el delta, ja que la instauració de la via del ferrocarril va dividir el Delta del Llobregat en dues parts. (Franci et al., 2000).

Un altre condicionant de l'estat actual del Delta del Llobregat va ser el perllongament de la Gran Via de Barcelona cap a l'autovia de Castelldefels, la derivació del tren a l'aeroport, l'A-16 i la Pota Sud. La zona de conreus ha estat molt afectada per l'A-2, el

Cinturó litoral, la ronda de Dalt, l'autovia del Llobregat i els enllaços de l'A-16. (Franci et al., 2000).

Unes altres infraestructures que han perjudicat el Delta del Llobregat, han estat l'aeroport del Prat, perquè amb les seves dues pistes actuals i les terminals de mercaderies i de passatgers, ocupa 850 ha del delta, així com l'ampliació del Port de Barcelona i de l'aeroport de Barcelona, que seran explicades en detall més endavant en l'execució del Pla Delta. (Franci et al., 2000).

### **6.5.2. El Pla Delta**

El Conveni de Cooperació en Infraestructures i Medi Ambient al Delta del Llobregat, anomenat Pla Delta, va ser signat i aprovat pel Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Comunicaciones del Govern central, per la Generalitat de Catalunya, pels ajuntaments de Barcelona i del Prat de Llobregat, pel Consell Comarcal del Baix Llobregat i per la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, a data 16 d'abril de 1994. L'àmbit d'actuació del Pla Delta ocupava unes 1.500 ha, que corresponien concretament a un 85% dels terrenys del terme municipal del Prat, més d'un 10% del terme municipal de Viladecans i la resta dels municipis de Barcelona i Gavà (Territori observatori de projectes i debats territorials de Catalunya, s.f).

L'objectiu d'aquest conveni, signat per totes les administracions mencionades, era el d'adaptar els objectius del Pla General Metropolità i tot el conjunt de plans proposats, per tal de desenvolupar-los al Delta del Llobregat. Així doncs, el Pla Delta buscava la cooperació en el desenvolupament posterior dels instruments de planejament i execució necessaris per dur a terme totes les actuacions previstes. L'objectiu de tot plegat és convertir Barcelona en la principal plataforma logística del Mediterrani. Territori observatori de projectes i debats territorials de Catalunya, s.f). Les principals actuacions previstes l'any 1994 són abundants, però les quatre principals actuacions del Pla Delta són: l'ampliació de l'aeroport de Barcelona, el desviament del riu Llobregat, la construcció de la depuradora del Baix Llobregat i l'ampliació del Port de Barcelona. Territori observatori de projectes i debats territorials de Catalunya, s.f).

Així doncs, aquestes inversions, a banda de l'impacte econòmic, van suposar tot un seguit d'impactes ambientals sobre el territori del Delta del Llobregat de gran magnitud.

## **L'ampliació de l'aeroport del Prat**

L'any 1999 va ser aprovat el Pla Director de l'Aeroport de Barcelona i l'any 2002, la Declaració d'Impacte Ambiental del Projecte d'Ampliació de l'Aeroport de Barcelona. En aquest projecte d'ampliació consistia en la construcció d'una tercera pista, una nova torre de control, una nova terminal de passatgers, la Terminal 1, la construcció d'una ciutat aeroportuària, així com l'arribada de la línia de metro construïda recentment, l'L9. (Sans i Mergenet, 2009).

Aquesta sèrie d'ampliacions tenien l'objectiu de situar l'aeroport de Barcelona entre els deu primers d'Europa amb més de 40 milions de passatgers a l'any, per tal d'esdevenir un aeroport hub de referència a l'espai mediterrani i sud-europeu. Les inversions estrictament en l'aeroport superen els 5.000 milions d'euros però, sobretot, aquestes inversions han comportat una ocupació de sòl enorme: 81Ha de plataforma d'aeronaus, 580.000 m<sup>2</sup> d'edificis terminals, 50Ha destinades al centre de càrrega, 50Ha de parc aeronàutic, 150Ha de ciutat aeroportuària... Com a definitiva, més de 1.533Ha del Delta ocupades per la infraestructura aeroportuària definida en el Pla Delta. (Sans i Mergenet, 2009).

L'ampliació de l'aeroport de Barcelona ha comportat un gran impacte ambiental de l'espai natural del Delta del Llobregat, ja que per tal de dur a terme aquesta extensió del recinte aeroportuari, es van haver de destruir grans espais naturals del delta, que encara avui dia es veu perjudicat. A escala de transformació del territori, l'ampliació d'aquesta infraestructura ha afectat les zones de la llera del Llobregat, de part de la Platja del Prat i de les termes de Sant Boi i Viladecans, i ha comportat la pèrdua de terres de conreu, la pèrdua d'espais humits al voltant de la Terminal 1 de l'aeroport (com la zona humida anomenada el Pas de les Vaques al Remolar-Filipines), així com s'han perdut al voltant de 30.000 pins de la pineda litoral del Prat. A banda de la pèrdua de territori natural, també es van dur els enderroc de les masies de Cal Roc de les Marines i Cal Carboner per a obrir espais per poder expandir el recinte de l'aeroport. (Sans i Mergenet, 2009).

A banda de l'impacte ambiental causat per l'ampliació de l'aeroport de Barcelona, aquesta expansió també ha comportat un impacte més aviat acústic produït pels avions amb la posada en funcionament de la tercera pista que va ser posada en marxa l'any 2004. Aquesta contaminació acústica afecta sobretot a les poblacions de Gavà i

Castelldefels, en els barris de costa, que han comportat les queixes dels veïns mitjançant plataformes ciutadanes com "Prou Soroll" de Castelldefels o l'associació de Veïns de Gavà Mar i la implicació final dels ajuntaments de tota la zona. Si més no, davant d'aquestes queixes, a l'octubre del 2006, es va realitzar un canvi en la configuració dels vols dels avions en relació amb la tercera pista creada. (Sans i Mergenet, 2009).

Aquest canvi va ser possible perquè al febrer del 2005 es va aprovar al Congrés per unanimitat una moció on es modificava la configuració dels enlairaments i aterratges dels avions, en concret els de gir cap al mar o cap a l'oest, fent que s'evités al màxim volar per sobre dels barris costaners de Gavà i Castelldefels. Aquesta configuració oest va tornar a ser ratificada al setembre del 2008 per unanimitat per la Comissió de Foment del Congrés de Diputats, afegint-hi aquest cop la revisió del mapa estratègic de sorolls de l'aeroport del Prat. Aquest fet va significar una reducció important dels sorolls a Gavà i Castelldefels.

Sans i Mergenet (2009):

Tot i així, l'impacte ambiental de l'aeroport no acaba aquí, ja que al febrer del 2005, el Departament de Medi Ambient i Habitatge va presentar una proposta d'espais que s'havien d'incloure dins dels espais catalans que han de formar part de la Xarxa Natura 2000, una xarxa que agrupa espais europeus que són d'interès per les aus i pels seus hàbitats naturals protegits. En aquesta proposta, es pretenia incloure la façana marítima que va des del massís del Garraf fins a la nova desembocadura del riu Llobregat, fet que va provocar una reacció contrària de diverses institucions, com el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat o la Cambra de Comerç de Barcelona, pel fet que aquesta protecció proposada impediria en un futur l'expansió de l'aeroport del Prat amb una quarta pista sobre el mar.

Com a compensació per l'impacte d'ampliació del recinte aeroportuari, es va dur a terme la creació de dos parcs litorals destinats a conservar els espais naturals existents, un al Prat, entre els estanys de la Ricarda i el del Remolar, i un altre a Viladecans. Es tracta de les 31 hectàrees que no van ser tallades i ocupades per l'aeroport i l'establiment d'aquests dos parcs afavoreixen la preservació dels espais naturals que acullen amb un ús públic, com va ser la creació d'itineraris senyalitzats. (Sans i Mergenet, 2009).

Sans i Mergenet (2009):

La pineda de Can Camins, juntament amb la recreació de l'estany de l'Illa a la zona de l'antic càmping de Ca la Gogó, han estat dues de les actuacions més destacades de l'anomenat Parc Litoral al sector del Prat. Pel que fa a Viladecans, l'ampliació de l'aeroport ha comportat la desaparició de tres càmpings i l'alliberament de l'espai que ocupava de pinedes i de platges. L'Ajuntament l'any 2008 va posar en funcionament el Camí del Mar, un camí ben pavimentat i amb carril per a bicicletes.

### **L'ampliació del Port de Barcelona**

L'ampliació del Port de Barcelona és una altra gran actuació duta a terme pel Pla Delta que ha comportat un fort impacte ambiental en el Delta del Llobregat. L'ampliació del Port de Barcelona va comportar el desviament forçós del riu Llobregat, ja que des que es va començar l'expansió a la dècada de 1960, es van començar a construir nous molls, noves instal·lacions des del Morrot fins a arribar a la desembocadura vella del delta. (Sans i Mergenet, 2009).

Si més no, aquest fet va provocar un impacte immens sobre l'ecosistema del Delta, ja que van desaparèixer les platges de llevant del Delta, així com la zona agrícola de l'antiga Marina de Sants i de l'Hospitalet. També hi va haver un greu impacte sobre els aqüífers, que encara continuen presents, ja que la construcció de dàrsenes terra endins del Delta va provocar la salinització d'aquest. Arribada la dècada de 1990, el port ja havia esgotat els seus últims espais disponibles i la seva ampliació va forçar el desviament cap al sud de l'últim tram del riu Llobregat. (Sans i Mergenet, 2009).

### **Desviament del Riu Llobregat**

Posteriorment, amb les necessitats de creixement del Port, es va anar insistint en la idea de desviar el curs del Llobregat, però fins a l'any 1972 no es va redactar una primera proposta de desviament i ja a finals del franquisme és quan es va apropar el Pla General



Metropolità, en el 1976, que incorporava el projecte de desviar el riu Llobregat des del pont de Mercabarna. Aquest fet va provocar el rebuig de l'oposició antifranquista i de la gent del Prat, tal com es va comprovar en la manifestació del 17 de setembre de 1976, la més nombrosa de la història del Prat, amb 20.000 persones al carrer. No obstant això, el projecte de desviament va tornar a aparèixer l'any 1994 amb el Pla Delta. Aquest cop va ser el definitiu, tot i el rebuig inicial de l'Ajuntament del Prat i una forta campanya d'oposició de les entitats medi ambientalistes i veïnals. (Sans i Mergenet, 2009).

Com a conseqüència de les obres de desviament del darrer tram del Llobregat, ara el riu desemboca 2,5 quilòmetres més cap al sud a través d'una nova llera de 3,5 quilòmetres de llargada per uns 250 metres d'amplada (abans eren uns 70 metres). (Sans i Mergenet, 2009).

El desviament del Llobregat ha estat l'impacte més gran de totes les obres del Pla Delta, ja que ha comportat la desaparició de conreus, la desaparició de masies i tot el patrimoni cultural que comporta, el buidatge de terra agrícola... No obstant això, ha tingut més conseqüències a part d'aquestes, ja que s'han produït impactes ambientals com la salinització de l'aqüífer, els llots contaminats i greus afectacions a la flora i la fauna. (Sans i Mergenet, 2009).

Pel que fa a la flora i fauna, hi ha hagut una desaparició de la llera vella com a espai humit. Sans i Margenet, (2009) menciona que:

A l'antiga llera hi havia una gran presència d'avifauna i moltes d'aquestes aus estaven incloses en la Llei de Protecció dels Animals de Catalunya, així com en el Catálogo Nacional de Especies Amenazadas del 2004 o, fins i tot, en els Annexos I de la Directiva d'Aus europea. En l'àmbit florístic, la construcció de la nova llera va representar l'afectació parcial dels prats humits, jonqueres i pineda del sector de Ca l'Arana i de Cal Tet i en el sector de la llera vella, de la pèrdua de la vegetació de ribera existent en aquell moment. La llacuna de Ca l'Arana ha passat a formar part dels Espais Naturals del Riu. (p.36).

Per tal de compensar les destruccions efectuades, s'han dut a terme mesures compensatòries com la construcció d'una nova zona humida anomenada Espais Naturals del Riu o espai humit de Cal Tet-Ca l'Arana. (Sans i Margenet, 2009).

L'estany de Cal Tet, que pren nom d'una antiga masia desapareguda, s'alimenta de l'aflorament de l'aigua de l'aquífer superficial. Un darrer espai que s'ha incorporat a aquesta zona és la platja del sector dels Carrabiners i del Semàfor.

Sans i Margenet, (2009) menciona que:

Ha estat l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) la que ha costejat la consolidació i l'accessibilitat dels edificis de l'antic quarter dels Carrabiners i del Semàfor, aquest últim destinat a mitjan segle XIX a la vigilància marítima. Aquests espais han estat consolidats i se n'ha millorat l'accessibilitat en compensació d'una altra infraestructura construïda fa poc al Delta: es tracta de la planta dessalinitzadora metropolitana del Prat. (p.36).

## **Depuradora del Baix Llobregat**

De les grans actuacions presentades en el Pla Delta, aquesta és l'única que està destinada a la millora ambiental del Delta del Llobregat, tot i no deixar de ser una construcció i, per tant, una alteració del terreny. Si més no, la construcció de la depuradora del Baix Llobregat tenia l'objectiu de reutilitzar l'aigua depurada per tal combatre la intrusió salina a l'aquífer del delta, del que s'ha parlat anteriorment i, d'aquesta manera, contribuir a la recuperació ambiental del Llobregat. (Territori observatori de projectes i debats territorials de Catalunya, s.f).

Territori observatori de projectes i debats territorials de Catalunya (s.f), menciona que:

La depuradora del Baix Llobregat va ser col·locada bastant a prop de la desembocadura del riu Llobregat, és a dir, al Delta del Llobregat, i ocupava unes 36 hectàrees, sent l'any 2004 la més gran d'Europa. La depuradora va entrar en funcionament el juny del 2002 i l'any 2004 ja tractava les aigües residuals de més de dos milions de persones habitants del Baix Llobregat i el Barcelonès.

## 6.6. Conseqüències del Pla Delta i visió “positiva”

La posada en marxa del Pla Delta ha transformat dràsticament els espais naturals en general de la zona però, sobretot, ha destruït el paisatge del marge dret del delta del Llobregat com cap acció ho havia fet abans. Aquest deteriorament del paisatge no s'havia produït ni durant l'expansió industrial i urbana de les dècades de 1960 i 1970 del segle passat. El paisatge es troba totalment canviat a causa de les infraestructures construïdes a la zona, com l'ampliació d'algunes estructures ja existents, com és el cas de l'ampliació de l'aeroport de Barcelona i, actualment, aquesta transformació paisatgística es troba en zones com la Bunyola o la Maresma de Can Sabadell, les quals resideixen ara irreconeixibles. Altres afectacions en l'entorn, ja mencionades anteriorment, han estat a les zones de la llera del Llobregat, a part de platja del Prat, així com s'ha produït una pèrdua de terres de conreu, de pins a la pineda litoral del Prat i d'espais humits al voltant de la T1 de l'aeroport. Com a conseqüència de la destrucció i la transformació de diverses zones del Delta del Llobregat, moltes espècies de flora i de fauna han desaparegut, com és el cas de l'avifauna, ja que moltes aus que estaven protegides per la Llei de Protecció dels Animals de Catalunya, s'han trobat en perill.

Si més no, aquestes alteracions en la natura, afecten clarament en l'ambient del Delta del Llobregat però, no obstant això, també hi ha una possible part positiva, encara que mínima, de totes aquestes accions destructores de la natura. Com a conseqüència de l'impacte ambiental del Pla Delta, es van posar en marxa inversions per tal de preservar i millorar les visites a les zones humides i els espais naturals deltaics. Aquestes mesures preservadores, a més de protegir aquests espais, també han apostat per crear nous espais humits allà on no n'hi havia, recreant els ambients i els paisatges propis del Delta del Llobregat. Aquests espais naturals ajuden a la preservació dels espais més naturalitzats i més fràgils evitant la gran massa de visitants a aquestes zones més amenaçades.

També es van crear dos consorcis: el del Parc Agrari del Baix Llobregat i el Consorci per a la Protecció i la Gestió dels Espais Naturals del Delta del Llobregat, tenint els dos com a objectiu la preservació i la millora dels espais naturals del Delta. A causa de la gran pressió de les necessitats de gestionar més espais naturals per a la construcció de les infraestructures establertes en el Pla Delta, han fet que sorgeixi la reivindicació sobre la necessitat del sòl lliure no urbanitzat, sigui per l'ús agrícola o tan sols com a espai natural.

És evident, que el Delta del Llobregat no pot oferir més espais naturals per a la urbanització ni la construcció de més infraestructures, ja que sinó aquest deixaria de ser una zona natural de tal importància i passaria a desaparèixer com a territori. El Delta del Llobregat no pot desaparèixer i ha de deixar de ser destruït, perquè és una de les zones més importants pel que fa a educació ambiental de Catalunya pel que fa a la presència de les seves zones humides i de l'avifauna existent en el territori.

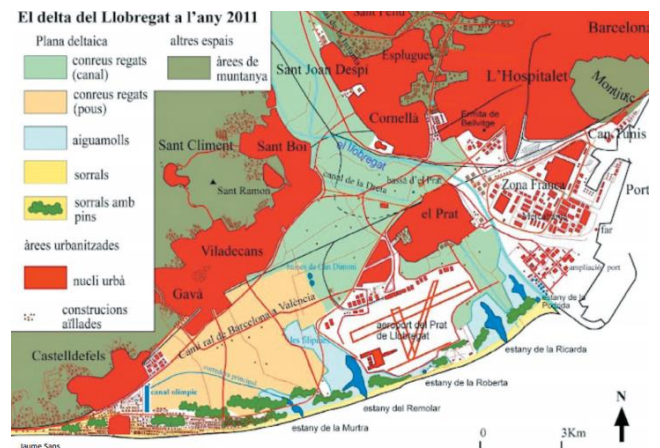
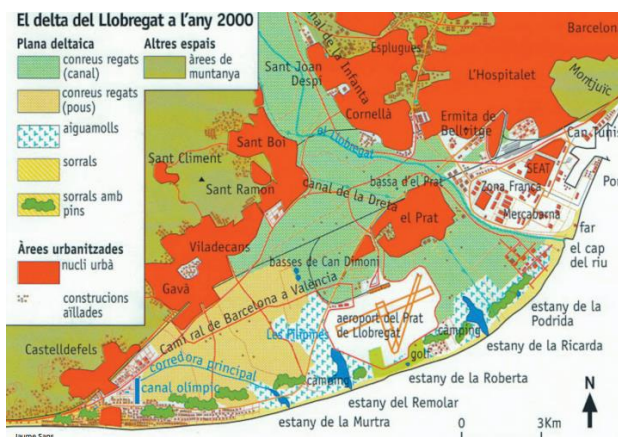
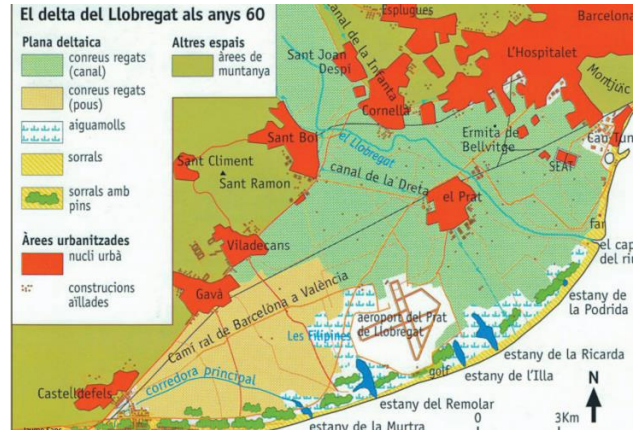
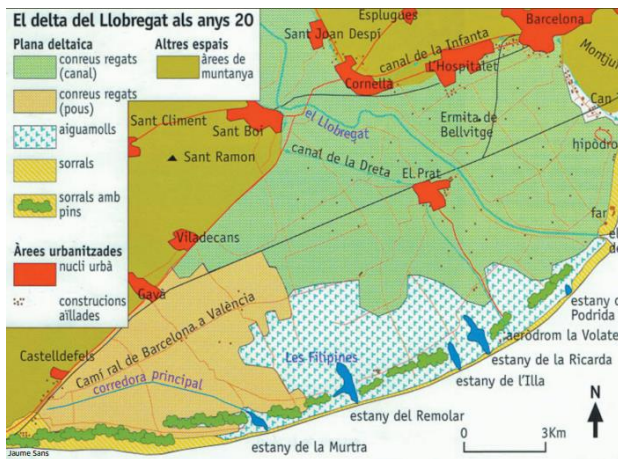
## **6.7. Situació d'impacte del Delta del Llobregat**

El Delta del Llobregat ha patit una sèrie d'alteracions i destruccions en el seu terreny des que es va posar en marxa el Pla Delta el 1994 fins a l'actualitat, on encara l'espai natural es troba en lluita contra els processos d'humanització plantejats. Si més no, si encara podem parlar de delta és gràcies a la protecció dels seus espais naturals per part de les Directives d'Aus i d'Habitats que van donar pas a la creació de la Xarxa Natura 2000, la xarxa més gran d'espais protegits del món.

La situació en què es troba el Delta del Llobregat és d'un riu maltractat, i no només un riu, sinó d'un espai natural maltractat, ja que amb les construccions que es van dur a terme durant el Pla Delta, es va desviar el curs natural del riu i es van destrossar hàbitats naturals on habitaven espècies protegides. Un exemple d'això són les aus, ja que no s'han protegit suficients zones de reproducció i de descans per les aus, així com tampoc s'han conservat hàbitats naturals on abunden la flora i la fauna.

Encara que sembli indiferent la destrucció d'alguna zona del Delta, aquesta destrucció afecta tant a la flora com a la fauna que hi viuen en aquell entorn, sigui per les seves zones humides o per la vegetació que hi habita, però és el seu hàbitat i aquest es troba destruït per les construccions urbanístiques efectuades.

En les següents imatges obtingudes de l'article "La transformació del Delta: història d'una ocupació" és possible veure el creixement urbanístic del Delta del Llobregat i la pèrdua d'espais que aquest ha patit en conseqüència de l'aplicació del Pla Delta i altres construccions efectuades. Un dels aspectes més importants és la destrucció dels aiguamolls, els quals són d'important conservació, ja que són dels últims existents a Catalunya.



No obstant totes les construccions que s'han efectuat en la desembocadura del Llobregat, podríem dir que malgrat tot, el Delta del Llobregat, ha sobreviscut al Pla Delta, ja que encara conserva moltes zones naturals d'interès ambiental, que mereixen ser visitades i de les que a continuació se'n parlarà. No obstant això, Ada Colau ha plantejat un segon Pla Delta del Llobregat. La Vanguardia anunciava que el segon Pla Delta inclou una trentena de projectes diferents, entre els quals destaquen l'ampliació de Mercabarna, la nova estació intermodal al Port, una plataforma de sòl industrial per a pimes centrada en l'economia socials, un pas a peu per la muntanya de Montjuïc i els corredors verds que connectin la ciutat amb el riu.

Davant aquesta nova amenaça al Delta, moltes associacions ambientalistes estan lluitant per evitar que es dugui a terme aquest segon Pla Delta, mentre encara lluiten en contra de les destrosses que va comportar el primer pla del 1994. Davant de la situació en què ja es troba el Delta del Llobregat i dels especulats projectes que es volen fer, costa imaginar la desembocadura del riu Llobregat sobrevivint a un nou maltractament.

## 7. L'interès turístic del Delta del Llobregat

El Delta del Llobregat tot i ser una desembocadura de riu maltractada, manté un cert interès turístic i ambiental que és de gran importància destacar i, si més no, és l'objectiu del projecte de reportatge elaborat. El delta destaca per la seva peculiar flora i fauna, per l'existència dels últims aiguamolls de Catalunya, per les pinedes conservades i pels seus aqüífers tan necessaris. Així doncs, el Delta del Llobregat no és només un espai natural abandonat i maltractat, sinó que és un delta que s'està regenerant i que pot extreure molt profit paisatgístic i ambiental per fer gaudir a la ciutadania. A més, és un espai que pot ser d'interès per la fotografia d'ocells i altres espècies de flora i fauna, i també és bon espai per la pràctica d'esports i per la seva història i patrimoni cultural.

### 7.1. L'interès de les zones humides

La principal importància del Delta del Llobregat és la conservació de les zones humides, que en formen part els aiguamolls i els aqüífers. Les seves zones humides són una de les zones més importants de Catalunya pel que fa a educació ambiental i de recerca. Si més no, molt poques metròpolis del Mediterrani gaudeixen d'uns aiguamolls tan importants en l'àmbit internacional, és més, a Catalunya només l'1% del territori correspon a zones humides i al Delta, tot i ser dels últims indrets que conserven els deltes, només hi queden un 2% dels aiguamolls originaris. Així doncs, el Delta del Llobregat és un indret digne de visitar per tal de descobrir el seu medi natural i per gaudir del seu mosaic de paisatge, es tracta d'un indret on les condicions d'observació de la flora i la fauna són realment excepcionals.

### 7.2. L'observació de la flora i la fauna

Lligat a la conservació d'aquestes zones humides, van lligada l'existència de moltes espècies de fauna que viuen a la vora dels aiguamolls del delta. Els espais naturals inclosos dins la **Xarxa Natura 2000** acullen una notable diversitat d'hàbitats i organismes propis d'ambients aigualosos i costaners, amb una gran diversitat de grups



de plantes molt amenaçats a Catalunya, com ara els hidròfits o plantes aquàtiques, els halòfits o plantes d'ambients salabrosos i fins a 23 espècies d'orquídies. Pel que fa als ocells, tal com s'ha esmentat anteriorment, s'han observat **359 espècies**, el 73% de les quals existeixen a la conca Mediterrània; d'aquestes 4 es troben en la llista vermella en perill crític d'extinció (Bitó, baldriga balear, terrerola vulgar, i fotxa banyuda), i fins a 7 més d'aquesta llista han estat citats. Dos terços dels ocells inclosos a la llista vermella a la categoria de vulnerables es poden veure al delta (34 espècies). Aquesta importància ha fet que el delta hagi estat declarat àrea important per als ocells en l'àmbit mundial, **GIBA** en les sigles en anglès.

També, és molt important la conservació de la població de peixos endèmics com el fartet (*Aphanius iberus*), qualificat en perill crític d'extinció. Treballs recents destaquen la rellevància del delta en la conservació dels quiròpters. (Montijano i Lucena, s.f).

Així doncs, els ocells són uns dels animals pels quals més destaca el Delta, ja que s'hi podem observar moltíssimes espècies d'aus i aquestes es troben en un llistat ornitològic per tal de proporcionar informació de cada au i tenir un recompte d'aquestes. No obstant això, a partir del 2010 el Delta també ha començat a destacar per una altra espècie de fauna, que són els animals marins, amb el **CRAM** (Fundació per a la Recuperació i la Conservació d'Animals Marins), una entitat del Prat dedicada a la protecció del medi marí i de les espècies que l'habiten, on es pot treballar com a voluntari per ajudar a la conservació dels animals o s'hi pot anar de visita.

### 7.3. La pràctica d'esports al terreny deltaic

Pel que fa als espais de lleure i els esports, el Delta del Llobregat és un lloc idoni per a realitzar excursions, caminades, o anar amb bicicleta seguint el camí del riu. S'organitzen moltes rutes amb bicicleta al llarg de la seva desembocadura, ja que és un terreny pla, de fàcil accés que desemboca a la platja, sent a l'estiu de gran recompensa un bany després d'unes hores de ruta.

A banda dels esports a l'aire lliure i autònoms que es poden realitzar, com les caminades, les rutes amb bicicleta, o esports com el voleibol, el futbol i altres esports que es poden practicar a la Platja del Prat.

## 7.4. Un espai per fotografiar

Pels aficionats a la fotografia de paisatges i de la naturalesa, el Delta és un espai molt indicat per a fotografiar ocells, des dels observatoris d'aus que hi ha habilitats a algunes zones, així com en general, és un lloc idoni per a capturar imatges úniques de les espècies de fauna i flora que habiten per totes les reserves naturals del Delta. Per a la fotografia de la natura que hi ha en el Delta, és tan senzill com endinsar-se entre els espais naturals que alberga i romandre atent una bona estona per tal d'observar les espècies més peculiars conservades.

D'altra banda, també s'ofereix la possibilitat de fer fotografies més paisatgístiques de tota la desembocadura del Delta del Llobregat i dels espais naturals que l'envolten, mitjançant els diferents miradors ubicats a punts estratègics del Baix Llobregat. Els miradors llunyans que permeten una vista panoràmica del Delta són el mirador de Montjuïc, la Miranda de Cornellà, la muntanya de Sant Ramón i el Massís del Garraf. Des del mirador de Montjuïc, que està situat al vessant est de la muntanya de Montjuïc i a cent cinquanta metres del nivell del mar, es pot observar tota la banda esquerra del Delta del Llobregat. Pel que fa al mirador de la Miranda de Cornellà, el qual s'anomena així pel nom de la torre de la Miranda, que és una construcció del segle XVIII, aquest disposa d'un observatori al bell mig de la ciutat situat al punt més alt. Des d'aquest mirador es veuen bastants construccions i urbanificacions, així com l'arribada dels avions al Prat, però a mà dreta de l'Hospitalet i de Bellvitge, es deixen entreveure alguns camps de cultiu del Delta. Pel que fa a la muntanya de Sant Ramon, la qual es veu identificada per l'Ermita al seu cim, es pot observar zones de cultiu del Delta, així com els municipis del voltant i, fins i tot, es pot observar en un dia clar Pedraforca. Finalment, pel que fa al Massís del Garraf, es forma un contrast de paisatges entre el massís despoblat i solitari i el delta del Llobregat excessivament poblat, però des del mirador es pot observar a la perfecció tota la zona de ponent del Delta del Llobregat. (Tobaruela i Sans, 2003).

Si més no, si el que es vol és una vista alta però estant dins de l'espai natural del Delta, els miradors són el de Cal tet, el de la Torre de la Bunyola i el de l'Illa, que és el més alt del Delta, ja que té una alçada de 20 m i ofereix vistes magnífiques a la pineda de can camins, a la platja del Prat, a la finca de la Ricarda i a l'Aeroport del Prat. També existeixen miradors d'avions en diverses zones del Delta, que també poden ser d'interès



pels aficionats a la fotografia. Els miradors d'avions que disposa el Delta són: el mirador lateral, el mirador dels bancs, el mirador de la platja i el mirador de l'Illa, mencionat anteriorment. (Consorci Delta del Llobregat, s.f).

## **7.5. Les primeres vistes aèries de Barcelona**

Les primeres vistes aèries de Barcelona des de la finestra de l'avió són les del Delta del Llobregat, una desembocadura que hauria de ser impactant visualment, però que a causa de totes les urbanitzacions que l'envolten, no crida gaire l'atenció.

Fa molts anys, el que es veia des de vistes aèries eren tots els camps de conreu, els aiguamolls, els sorrals amb pins i les àrees de muntanya; si més no, actualment, les vistes són el Port de Barcelona, l'Aeroport del Prat, els municipis del Prat, Viladecans, Gavà i tots els que envolten el Delta i les autovies que comuniquen els municipis entre ells.

Tot i així, encara que el paisatge deltaic hagi canviat tant al llarg dels anys, continua sent encantador pels amants de la naturalesa, ja que des del cel es pot observar el mosaic de paisatges que conformen el Delta, amb la barreja dels aiguamolls, de les maresmes, de les pinedes paral·leles a la platja, dels sorrals i les zones de conreu. No obstant això, és paradoxal que quasi cap turista visiti el Delta del Llobregat, quan és el primer element paisatgístic i turístic que mostra Barcelona amb l'arribada en avió a l'Aeroport del Prat.

## 7.6. Patrimoni cultural

El Delta del Llobregat també destaca pel seu patrimoni cultural, ja que alberga desenes de masies com són la masia **de Can Comas**, que ara és el centre d'interpretació del Parc Agrari del Baix Llobregat, la masia de **Cal Tet**, que va desaparèixer el 2002 amb el Pla Delta, la masia de **Can Parellades**, propera a Can Parellada Vell, que va desaparèixer amb les inundacions de l'octubre de 1971, la masia de **Cal Misses**, **Can Camins** i **Cal Monjo**. A banda d'aquestes masies, també hi ha altres elements arquitectònics que donen importància al patrimoni cultural del Delta, com són la Granja de la Ricarda, l'edifici del Centre Artesà, la Telegrafia, la pineda, la xemeneia de la Seda, el Molí d'arròs de Ca l'Arana i l'edifici del semàfor a la platja del Prat.

"El canvi de pell del Delta: del Delta blau al Delta gris" (s.f), menciona que:

Les masies de la plana deltaica són un símbol de la transformació social i econòmica del territori, que a través de la seva arquitectura reflecteixen els canvis de l'agricultura de secà a la de regadiu. La masia més antiga conservada al Delta, és la de Cal Monjo, que data del segle XV (p.10).

A més de totes aquestes construccions arquitectòniques de segles passats i curioses de visitar, també hi ha elements interessants com els camps de conreu i les tècniques agrícoles emprades, les estructures de defensa davant les avingudes del riu, algunes obres hidràuliques, les fires a Sant Boi per proporcionar els productes principals com la carxofa, etc. Si més no, davant dels més de deu segles d'activitat agrícola i ramadera del Delta del Llobregat, s'ha generat un patrimoni cultural molt valuós, el qual dóna identitat al territori i als seus habitants. (El canvi de pell del Delta, s.f)

El **patrimoni cultural i arquitectònic** del Delta està molt amenaçat, i la seva protecció i conservació està en mans de la feina de la pagesia. A més, el Delta també guarda importants tresors, com un jaciment arqueològic de primer ordre, restes de vaixells sota la plana deltaica, àmfores pel comerç de vi i oli, ceràmiques procedents de diferents indrets del Mediterrani com Eivissa, Campania, Laci, sent unes restes importants que permeten entendre les rutes comercials iberoromanes al Mediterrani. (El canvi de pell del Delta, s.f).

## 7.7. Els conreus i la pagesia

El Delta del Llobregat també és un espai important per la gran extensió dedicada als terrenys de cultius, els quals constitueixen el **Parc Agrari del Baix Llobregat**, que ocupa 3.332 ha pertanyents als municipis de Castelldefels, Cornellà de Llobregat, El Prat de Llobregat, Gavà, l'Hospitalet de Llobregat, Molins de Rei, Pallejà, el Papiol, Sant Boi de Llobregat, Santa Coloma de Cervelló, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts i Viladecans. (Lorenzo, 2007).

Aquest parc agrari el formen diverses zones agrícoles, el riu i unes quantes de les zones naturals situades a les ribes i al Delta del Llobregat. En els terrenys de cultiu del parc agrari es treballa per revitalitzar l'activitat agrícola de la zona, que és una de les més fèrtils de tot el país, i també s'ha potenciat l'agricultura. (Lorenzo, 2007).

Tot i que la implantació dels conreus va suposar la pèrdua d'espais naturals i de la fauna existent, les zones agrícoles acullen també una diversitat d'espècies que s'han adaptat al nou medi. Si més no, la zona agrícola genera beneficis ambientals, ja que afavoreix la infiltració de l'aigua de la pluja i la recàrrega dels aqüífers, esmorteix els impactes antròpics sobre les reserves naturals, fa de connector biològic entre les reserves naturals i Collserola i el Garraf, manté l'equilibri territorial a una regió urbanitzada i enriqueix el mosaic paisatgístic deltaic. El dia d'avui encara es conserven unes 4.000 hectàrees agrícoles a tot el delta, ja que des del 1.998 s'han protegit 3.332 hectàrees sota la figura del Parc Agrari. El cultiu que ocupa més extensió és el de la carxofa, l'aliment més venut als mercats de pagès que es fan a Sant Boi de Llobregat, tot i que també hi ha una gran varietat de conreus d'horta. Els sòls sorrencs de Gavà afavoreixen els espàrrecs, cebes, porros, pastanagues, etc. (Lorenzo, 2007).

## **8. Per què el Delta del Llobregat és un espai oblidat?**

Tot i el gran interès turístic que té el Delta del Llobregat pel que fa a la fotografia, els esports, el patrimoni cultural i els espais naturals que alberga, esmentats anteriorment, es tracta d'un paisatge totalment oblidat. El que hauria de ser un espai natural totalment protegit, conservat i organitzat per a la visita controlada de les persones, és un espai maltractat i que no potencia les seves virtuts turístiques, fent referència al turisme en el sentit de turisme responsable que respecta el medi ambient.

Al parlar del Delta del Llobregat com un espai oblidat, faig referència a la poca promoció i difusió de l'espai natural per tal de fer néixer l'interès a la ciutadania del mateix Baix Llobregat o de Catalunya en general i, també, dels turistes que venen a la ciutat. El Parc natural del Delta del Llobregat és un element que apareix amb poca profunditat a les webs de promoció turística ambiental, com el portal de Parcs Naturals Gencat, així com la falta d'informació als hotels de la zona, a les guies per conèixer Barcelona o als pobles que conformen el Baix Llobregat.

### **8.1. Escassa informació sobre el Delta del Llobregat**

Tot i que el Delta del Llobregat apareix en alguns webs o llibres de rutes pels Parcs Naturals de Catalunya, sempre és l'espai natural al qual menys pàgines se li dedica i del que menys informació turística es proporciona.

Començant pel web Parcs Naturals de la Generalitat de Catalunya, en aquest portal web apareix informació de tots els parcs naturals que hi ha a Catalunya: Aiguamolls de l'Empordà, Aiguestortes i Estany de Sant Maurici, Alt Pirineu, Cadí-Moixeró, Cap de Creus, Capçaleres del Ter i del Freser, Collserola, Delta de l'Ebre, Delta del Llobregat, Els Ports, El Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter, l'Albera, Mas de Melons i Secans de Lleida, Massís de Pedraforca, Montseny, Montserrat, Poblet, Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Serra de Montsant i zona volcànica de la Garrotxa.

De tots els parcs naturals proporcionen una informació similar: primerament ofereixen un vídeo amb imatges de l'espai natural (1) acompanyat d'una breu descripció (2), també

hi dediquen un apartat a explicar com arribar a l'indret en qüestió (3), informació pràctica, un apartat anomenat "destaquem" amb informació important (4), una secció "agenda d'activitats" amb les últimes activitats programades (5), així com un apartat amb telèfons i contacte del Parc Natural (6) i un apartat de novetats (7).

Com a exemple agafaré el Delta de l'Ebre, ja que es tracta també d'una desembocadura com el Llobregat. Com podem veure a la imatge, el Delta de l'Ebre disposa de totes les informacions mencionades anteriorment, fet que fa fàcil el descobriment del Parc Natural.


The screenshot shows the website for the Delta de l'Ebre. On the left is a navigation menu with categories like 'Coneixeu-nos', 'Patrimoni natural i cultural', and 'Visiteu-nos'. The main content area includes a video player (1) showing a landscape, a text block (2) describing the delta's biodiversity, a map (3) of the region, a 'Destaquem' section (4) about a campaign, and an 'Agenda d'activitats' section (5) with a 'Let's clean up Europe' event. A blue arrow (6) points to the contact information section at the bottom left.


Informació del Delta de l'Ebre al web Gencat




This section shows detailed information from the website. On the left, a box (6) contains contact details for the Parc Natural del Delta de l'Ebre, including the address, phone numbers, and website. In the center, there is an activity titled 'EUROPE!' (6) about observing nocturnal birds. Below that is a 'Novetats' section (7) with a news item about a brochure 'Troba' i marca'!' and another news item about the results of a winter bird census in 2017. On the right, there are small icons for 'un clic', 'del ebr', 'clicueu', '3', and 'serveis'.

Més informació del Delta de l'Ebre al web Gencat

Aquesta estructura se segueix amb tots els Parcs Naturals, oferint més o menys la mateixa informació, però amb el Parc Natural del Delta del Llobregat no es proporciona quasi informació sobre l'espai, és el menys desenvolupat de tots, junt amb Collserola. Així doncs, només apareix una mica de context sobre el Delta, l'apartat de "Destaquem", amb tan sols un ítem, i "enllaços relacionats" amb altres aspectes relacionats amb aquest tema.


[Mapa Web](#) [Contacte](#) [Castellano](#)  




[Parcs de Catalunya](#) > [Visiteu-nos](#) > [Els parcs de Catalunya](#) > Delta del Llobregat
 




---


**Delta del Llobregat**






**Espais Naturals del Delta del Llobregat**

**Destaquem**



Les millors rutes dels Parcs de Catalunya en **Street View** a només un clic

**Enllaços relacionats**

» [Espais Naturals del Delta del Llobregat](#) 

Els Espais Naturals del Delta del Llobregat són una xarxa d'espais protegits que pertanyen als municipis del Prat de Llobregat, Viladecans, Gavà i Sant Boi de Llobregat.

Visitant-los, sorprèn la gran diversitat biològica que acullen. Estan situats al costat de camps de conreu, envoltats d'algunes de les infraestructures més importants del país i molt a prop de les principals ciutats metropolitanès.

*Hi podem trobar diferents ambients naturals: la part final del riu Llobregat, llacunes i aiguamolls, pinedes litorals sobre dunes i platges.*

*Informació sobre el Delta del Llobregat al web Gencat*

Així doncs, un dels fets que fa que el Delta del Llobregat sigui un espai oblidat és la falta d'informació i de facilitat per a que la ciutadania de Catalunya o d'altres indrets, es decantin per visitar aquest Parc Natural. No es facilita el contacte amb el Consorci del Delta del Llobregat, que organitza visites guiades, ni tampoc hi ha un apartat de programació d'activitats que altres webs organitzen, com "Apropa't al Delta", "Consorci del Delta del Llobregat", entre d'altres.



## 8.2. Escassa promoció a Internet

Si més no, ja no només al web de Gencat sobre els Parcs Naturals, sinó que en general, només teclejar "Delta de l'Ebre" al cercador Google, apareixen 1.260.000 resultats i en teclejar "Delta del Llobregat" n'apareixen 418.000. A banda del nombre de resultats, també és destacable que només escrivint el nom del delta, aquest apareix en cercadors d'hotels i de turisme com Booking, Tripadvisor, Turisme Amposta o Delta Turístic. En canvi, cercant amb el nom "Delta del Llobregat" no apareix informació turística ni de visites guiades a la zona, sinó que només apareix el web del Consorci del Delta del Llobregat, així com la web de l'ajuntament del Prat.

Aproximadamente 1.260.000 resultados (0,89 segundos)


**Hoteles en Delta del Ebro - Precios increíbles y sin cargos - booking.com**  
Anuncio [www.booking.com/Delta-Del-Ebro-Hoteles](http://www.booking.com/Delta-Del-Ebro-Hoteles)  
Valoración de booking.com: 4,5 ★★★★★  
Reserva tu Hotel en Delta del Ebro  
Tipos: Hoteles, Apartamentos, Villas, Albergues, Resorts, B&Bs  
Sin cargos de gestión Reservar ahora  
Reserva para Esta Noche Reserva para Mañana

**Parc Natural del Delta de l'Ebre - Ebre.com**  
[www.ebre.com/parc-natural-del-delta-de-l-ebre/](http://www.ebre.com/parc-natural-del-delta-de-l-ebre/) Traducir esta página  
El Delta de l'Ebre és la major zona humida de Catalunya, amb una superfície de 320 km2. Constitueix un dels hàbitats aquàtics més importants del Mediterrani ...  
Vegetació del Delta de l'Ebre · La fauna del Delta de l'Ebre

**Parque Natural del Delta del Ebro | Terres de l'Ebre - Ebre.com**  
[www.ebre.com/es/parque-natural-del-delta-del-ebro/](http://www.ebre.com/es/parque-natural-del-delta-del-ebro/)  
Parque Natural del Delta del Ebro es la mayor zona húmeda de Cataluña. Constituye uno de los hábitats acuáticos más importantes del Mediterráneo ...

**Delta de l'Ebre. Parques naturales. Generalitat de Catalunya**  
[parcsnaturals.gencat.cat/es/delta-ebre](http://parcsnaturals.gencat.cat/es/delta-ebre)  
La Asociación de Turismo Rural de las Tierras del Ebro, la Asociación de Empresas y Actividades Turísticas del Delta del Ebro y el Parque Natural del Delta del ...

**Parque Natural del Delta del Ebro (Deltebre) - qué saber antes de ir ...**  
<https://www.tripadvisor.es> ... Terres de l'Ebre > Deltebre > Qué hacer en Deltebre  
★★★★★ valoración: 4,5 - 304 reseñas  
19 feb. 2017 - Parque Natural del Delta del Ebro, Deltebre: Consulta 304 opiniones, artículos, y 242





**Parque natur Ebro**

El parque natural del Delta de río Ebro, en la provincia de Tarragona y del Montsià, en la parte más

**Superficie:** 7.736 ha  
**Fecha de creación:** 1983  
**Grado de protección:** Parque  
**País:** España  
**Administración:** Generalidad  
**División:** Cataluña


Otras personas tambi


*Resultats del cercador Google amb les paraules "Delta de l'Ebre"*


delta del llobregat  


[Todo](#) [Imágenes](#) [Maps](#) [Vídeos](#) [Noticias](#) [Más](#) [Configuración](#) [Herramientas](#)


Aproximadamente 418.000 resultados (0,60 segundos)

**Consorci Delta del Llobregat**  
[www.deltallobregat.cat/](http://www.deltallobregat.cat/)  Traducir esta página  
 Fotografies, normes de protecció, mapa i fitxa informativa. Dades sobre oci, vegetació i fauna.  
 Activitats i llocs d'interès.  
 Espais visitables · El delta · Agenda  
 Has visitado esta página 5 veces. Fecha de la última visita: 19/02/17.

**espais visitables - Consorci Delta del Llobregat**  
[www.deltallobregat.cat/.../\\_5G11CS7tAW518KBgdOjrnsTyXN4T...](http://www.deltallobregat.cat/.../_5G11CS7tAW518KBgdOjrnsTyXN4T...)  Traducir esta página  
 Els espais naturals del riu Llobregat. Situats al marge dret del tram final del riu Llobregat, ocupen uns 145 ha i hi ha una gran diversitat de flora i fauna.

**Espais naturals - Consorci Delta del Llobregat**  
[www.deltallobregat.cat/.../\\_5G11CS7tAW518KBgdOjrsgy64tQLd...](http://www.deltallobregat.cat/.../_5G11CS7tAW518KBgdOjrsgy64tQLd...)  Traducir esta página  
 Els espais naturals del delta del Llobregat tenen uns valors naturals intrínsecs que els atorguen importància mundial, i uns valors estratègics quant a l'ús públic ...

**Turisme i territori | Ajuntament del Prat de Llobregat**  
[www.elprat.cat/turisme-i-territori](http://www.elprat.cat/turisme-i-territori)  Traducir esta página  
 Eat&Parc: del Delta a la gastronomia local en una passejada ... Parc Agrari: el rebost del Baix Llobregat ... El delta del Llobregat. El territori · Formació i evolució ...  
 Has visitado esta página 3 veces. Fecha de la última visita: 11/04/17.



**Delta del Llobregat**

4,8 ★★★★★ 7 reseñas de Google  
 Parque nacional

**Dirección:** Parc Agrari del Baix Llobregat, 08  
 Sugerir un cambio · ¿Eres el propietario de es

**Añadir información que falta**  
 Añadir número de teléfono  
 Añadir horario comercial

*Resultats del cercador Google amb les paraules "Delta del Llobregat"*

### 8.3. Falta d'importància a les poblacions del Baix Llobregat

A banda de la poca promoció a Internet i als webs de turisme en comparació amb el Delta de l'Ebre, també hi ha una falta de promoció del Delta del Llobregat en els ajuntaments dels pobles del Baix Llobregat, ja que l'únic ajuntament que disposa d'informació sobre el Delta és el del Prat, el qual també organitzen visites d'escoles amb el programa "Apropa't al Delta" dirigit des del departament de Medi Ambient.

Amb aquesta situació és difícil fer del Delta un espai més conegut pels turistes que venen a Barcelona, ja que si no els mateixos ciutadans del Baix Llobregat estan desconnectats del turisme paisatgístic que ofereix el Delta, a causa de la poca promoció dels pobles on viuen, és molt complicat fer conegut el Delta a nivell més global. Finalment, també falta informació i guies del Delta per tal de conèixer els itineraris en els hotels de varies poblacions del Baix Llobregat. Tenint un espai natural tan proper, és paradoxal que el primer que es proporcioni a l'arribar no sigui una guia del Delta i una altra de Barcelona.



Així doncs, per tots aquests factors de falta d'informació sobre aquest espai natural, el Delta del Llobregat és un espai oblidat i poc potencialitat però que, no obstant això, hi ha moltes associacions que estan lluitant per recuperar el Delta del Llobregat i fer d'ell un Parc Natural digne de visitar, fent-ho sempre de manera responsable, respectant els espais protegits de la intervenció humana.

## 8.4. Recuperació del Delta del Llobregat

El Delta del Llobregat es troba en una situació d'impacte ecològic, ja que en els últims 20 anys, tal i com denuncia l'associació DEPANA (Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural), les grans infraestructures metropolitanes han afectat de forma directa o indirecta a més de 1500 hectàrees de zones humides, espais naturals i agraris, que en gran manera han desaparegut sota la pressió especulativa urbanitzadora. El principal causant d'aquesta situació actual va ser el Pla Delta, el qual va executar l'ampliació del port de Barcelona i de l'aeroport del Prat i el desviament del riu per a la realització d'aquestes ampliacions.

Davant d'aquest fet, són moltes les associacions ambientalistes que lluiten en contra de la urbanificació del Delta del Llobregat. Aquestes entitats són, entre moltes, DEPANA, la qual porta anys lluitant des del Pla Delta fins a l'actualitat, o una altra, que treballa conjuntament amb DEPANA, anomenada: "SOS Delta del Llobregat", des de la qual, a banda de dur a terme accions de lluita i queixa, també organitzen visites guiades gratuïtes al Delta, i també fan xerrades divulgatives sobre aquest espai natural.

A més, hi ha altres associacions com el Consorci del Delta del Llobregat que ofereix itineraris al Delta, pagant un preu per grup o, fins i tot, l'agrupació "Apropa't al delta" de l'Ajuntament del Prat organitza visites escolars i grupals. Així doncs, tot i trobar-se el Delta en una situació d'impacte ecològic i amenaçat constantment per projectes urbanitzadors, encara es conserven valors naturals i espècies peculiars que mantenen l'atractiu del Delta del Llobregat. Aquestes associacions i moltes més, treballen per extreure tot allò positiu que encara alberga el Delta i pretenen apropar als ciutadans aquest espai natural.

## 9. Projecte de reportatge

### 9.1. Presentació del projecte

El projecte en qüestió és un reportatge anomenat “Delta del Llobregat: un tresor desconegut”, on s’ofereix una ruta pels espais naturals del Delta del Llobregat, combinant la ruta descriptiva de l’espai amb una mica de context de la seva història i importància. A banda de ser una guia que va més enllà de la informació superficial i turística, es proporcionen diferents punts de vista oferts per les fonts entrevistades i, en alguns casos, opinió i experiència pròpia.

“Delta del Llobregat: un tresor desconegut” és un reportatge de viatges amb caire informatiu, que pretén proporcionar una experiència de descoberta del Delta del Llobregat, tant per les persones que parteixen de la desconeixença d’aquest espai natural, com per les persones que freqüenten el Delta, però volen profunditzar en la seva història i el seu canvi de pell durant els anys.

El punt de partida del reportatge és la meva pròpia desconeixença dels veritables tresors que amaga el Delta del Llobregat, ja que és un espai natural que des de ben petita he conegut i he passat pels seus voltants, però mai he imaginat tot allò que alberga aquesta zona. El reportatge és una evolució pels diferents espais del Delta però, alhora, és una evolució de la pròpia experiència i impressió.

### 9.2. Estructura del reportatge

El reportatge segueix un ordre lineal en el temps i es troba estructurat en diferents capítols que diferencien les reserves naturals del Delta del Llobregat. L’ordre de visita de les reserves està fixat per les poblacions que ocupa el Delta: el Prat, Viladecans, Gavà i Sant Boi. Per aquest motiu, el reportatge inicia amb la reserva dels Espais Naturals del Riu, la Ricarda i la Pineda de Can Camins, situats al Prat, continua amb la reserva del Remolar – Filipines, a Viladecans, després segueix amb la reserva de la Murtra i la Pineda de la Maiola, a Gavà, i acaba amb les Basses de Can Dimoni, al municipi de Sant Boi.

Així doncs, els capítols corresponen a les diferents reserves naturals del Delta, a més de la introducció i el tancament del reportatge. Si més no, cada capítol rep el nom de la reserva que es visita i també té un nom creatiu que descriu allò que destaca de cada reserva natural. Les reserves naturals s'agrupen segons la població a la qual pertanyen, és per això que en el segon capítol hi ha un títol genèric que engloba els tres espais existents en aquella zona. Els capítols en què s'estructura el reportatge, per tant, són els següents:

✚ **Introducció: “Un descobriment proper”**

✚ **Capítol II: “Proximitat i llunyania a la natura”**

- Espais Naturals del Riu: un cop d'ull a les 350 espècies d'aus del Delta
- La Ricarda: patrimoni cultural que ens remunta al segle XIX
- La Pineda de Can Camins: el cant dels ocells i el modelatge del vent

✚ **Capítol III: “Racó exòtic i humit del Delta: El Remolar – Filipines”**

✚ **Capítol IV: “Espiant la fauna: La Murtra i la Pineda de la Maiola”**

✚ **Capítol V: “Al centre de la plana agrícola: Basses de Can Dimoni”**

✚ **Tancament: “Els tresors que amaga el Delta del Llobregat”**

Al final de cada capítol hi ha una petita reflexió sobre el tresor descobert en cada reserva natural i sobre allò positiu que hi destaco de la zona. Els capítols d'introducció “Un descobriment proper” i de tancament “Els tresors que amaga el Delta del Llobregat” permeten mostrar el punt de partida del reportatge i el punt final on arribo després de la redescoberta del Delta. Per aquest motiu, els capítols d'introducció i tancament del reportatge són més reflexius i contextuals, que no pas els altres, que són més semblant a un itinerari profund.

### 9.3. Publicació

En un inici el reportatge "Delta del Llobregat: un tresor desconegut" estava pensat per ser difós en format paper, degut a la riquesa visual de les imatges, però pensant en els costos d'impressió i de distribució es va produir un canvi d'idea i es va apostar pel suport digital.

El reportatge s'oferiria com a publicació independent, que es distribuïria per internet de manera independent, però també es contemplaria la idea de publicar-lo en revistes digitals o en paper, interessades en el producte.

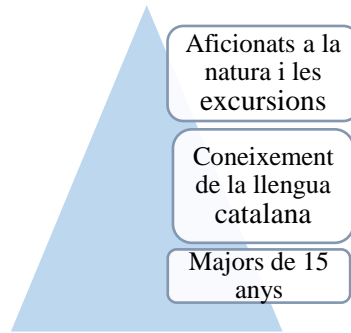
El reportatge podria ser publicat en la revista "Descobrir" del Punt Avui, on s'ofereixen descobriments d'indrets de Catalunya, o també en la revista "Sàpiens", on s'ofereixen escapades amb història, en la que podria encaixar el reportatge realitzat.

D'aquesta manera, la previsió que es té de la publicació del reportatge és una mica incerta, ja que inicialment la seva distribució seria via digital i com a reportatge independent, sense estar vinculat a cap web o revista, però si triomfes i s'interessessin pel reportatge, es contemplaria l'opció de publicar-lo a webs o revistes especialitzades en el descobriment de Catalunya.

## 9.4. Públic Objectiu

El públic al qual va dirigit el reportatge és bastant genèric, ja que la temàtica que tracta el reportatge pot ser d'interès per a un públic molt divers. Si més no, el principal públic al qual va dirigit el reportatge són les persones aficionades a les excursions i a la natura. Pel que fa a l'idioma, el públic al qual es dirigeix el reportatge, per tant, són persones catalanes o que entenguin el català, i pel que fa a l'edat, va dirigit a persones de totes les edats, però amb edat suficient per comprendre allò que s'explica. Per tant, el públic objectiu del reportatge són persones aficionades a les excursions i al medi ambient, de llengua catalana i que siguin majors d'uns 15 anys aproximadament, depenent del seu raonament crític.

Un altre possible públic, però que més ben dit seria un mediador, serien totes aquelles revistes de viatges interessades en el reportatge "Delta del Llobregat: un tresor desconegut". Evidentment, aquestes revistes, esmentades anteriorment, és un públic del reportatge, ja que estarien interessats en el producte, però el públic d'aquestes suposades revistes també respondrien al nostre públic objectiu, que és qui al final consumiria el producte.



## 9.5. Pressupost

Pel que fa al pressupost del reportatge, els principals elements que s'inclouen són els relacionats amb els desplaçaments i el transport al lloc d'estudi i a les entrevistes realitzades.

Els desplaçaments al Delta del Llobregat han estat dos, un a la zona del Delta que compren l'indret del Prat, i l'altre viatge a les reserves compreses entre els municipis de Viladecans, Gavà i Sant Boi. El punt de partida de totes dues visites han estat des del poble on visc, Corbera de Llobregat. EL trajecte fins al Delta sempre ha estat amb el cotxe propi i el cost aproximat de benzina consumit a cada viatge ha estat d'uns 10 € aproximadament, sumant un total de 20 € gastats en desplaçaments al Delta del Llobregat.

Pel que fa a les entrevistes, les tres entrevistes realitzades van ser al Prat, de les quals dos es van realitzar el mateix dia, i l'altra es va realitzar en una de les visites al Delta ja comptabilitzades. Per tant, en la realització de les entrevistes es va gastar un total aproximat de 10€.

Pel que fa a les trucades mòbils, la meva tarifa inclou trucades gratuïtes de mòbil a mòbil però de mòbil a fix no i, per tant, les trucades realitzades a l'Ajuntament del Prat o al Consorci del Delta del Llobregat, han estat cobrades, encara que a preu reduït.

Pel que fa als programes informàtics, he utilitzat l'Adobe InDesign per a la maquetació del reportatge, el qual té un preu aproximat de 60 € i, també, he utilitzat el programa Photoshop, d'uns 40 € aproximadament, els dos preus consultats a la botiga "La Casa del Libro". Si més no, el preu d'aquests programes informàtics no els compatibilitzo perquè són dos programes que ja tenia instal·lats en el meu ordinador.

Així doncs, el pressupost que ha comportat l'elaboració del reportatge és de 35 €, un preu que es veu resultat de la suma de la benzina gastada en els desplaçaments i de l'aproximació del preu gastat en trucades.

A banda dels costos de producció del reportatge, que respondrien a el gastat en desplaçaments, trucades, material informàtic o material documental, també s'ha sumat aquell valor afegit que correspondria al treball realitzat amb el reportatge, que seria com la compensació econòmica per la peça periodística.

En la següent taula es mostra l'agrupació de tots els costos comentats anteriorment, i es detalla en què consisteixen aquestes despeses i a quin preu final ascendeixen.

<b>TIPUS DE VALOR</b>	<b>CONCEPTE</b>	<b>EXPLICACIÓ</b>	<b>COST</b>
<b>Valor econòmic de la informació</b>	Viatges	Els desplaçaments realitzats per a efectuar les entrevistes i per visitar el Delta del Llobregat.	<b>30€</b>
	Documents i llibres	Els llibres i documents adquirits han estat prestats de la Biblioteca de manera gratuïta.	<b>0€</b>
	Trucades	Les trucades han estat incloses dins de la tarifa mensual personal amb trucades gratuïtes.	<b>5€</b>
	Programes informàtics	Els programes informàtics tenen un valor d'uns 100€, però ja disposava d'ells en el ordinador personal.	<b>0€</b>
	Material fotogràfic	La càmera reflex per realitzar les imatges que il·lustren el reportatge ja la tenia.	<b>0€</b>
<b>Valor afegit</b>		EL valor afegit fa referència a la feina de documentació sobre el tema, les hores de feina dedicades al reportatge... Són les hores de dedicació i treball realitzades amb el reportatge.	<b>50€</b>
<b>PREU TOTAL DEL REPORTATGE</b>			<b>85€</b>

## 10. Reportatge “El Delta del Llobregat: un tresor natural desconegut”

---

### Un descobriment proper

---

Es viatja per veure diversitat de paisatges, per passar mesos desaparegut i immers en llocs inhòspits, per despertar en soledat en un poble estrany. Es viatja per veure espècies de flora i de fauna exòtiques i per provar gastronomia d'arreu del món. Es viatja per descobrir racons únics de naturalesa i per conèixer tota la diversitat de cultures. També hi ha un altre tipus de viatge: els viatges dels quals viatgen per narrar. Aquestes idees són les que em venen al cap quan penso en les cròniques de viatges, unes paraules inspirades de les reflexions de l'admirada periodista argentina, Leila Guerriero.

Com més quilòmetres allunyats de casa, més diferents ens sentim respecte al nostre espai. Com més lluny viatgem, més brusc és el canvi de paisatge, de cultura, de menjar i de llengua. Però de vegades, els quilòmetres no condicionen la descoberta d'indrets màgics, de vegades, no és necessari creuar l'oceà, estar dotze hores a un avió o recórrer desmesurats quilòmetres de carretera per descobrir racons que et deixen sense alè. Seria desconsiderat no reconèixer que jo sempre he format part d'aquesta mentalitat. Sempre he sentit la necessitat de marxar lluny i perdrem mesos per descobrir els racons inhòspits que alberga el món. He descobert països a més de 9.678,46 km de distància, fet que m'apassiona i m'apassionarà sempre, però és paradoxal haver marxat tan lluny per "descobrir", quan encara no he descobert ni la meitat de paratges que amaga el meu país, la meva comunitat autònoma i, fins i tot, la meva pròpia comarca: El Baix Llobregat.

Amb aquesta reflexió va ser quan, a banda de la meva somiada i esperada volta al món, se'm va despertar l'interès per descobrir els tresors naturals que conserva Catalunya, augmentant el repte a un nivell més local: descobrir els tresors naturals de la comarca del Baix Llobregat. Així va ser com vaig descobrir la importància i l'atractiu del Delta

del Llobregat, una desembocadura que alberga espais naturals i paisatges dotats d'un notable encant. Amb una plana de 98 km<sup>2</sup>, entre el massís del Garraf i Montjuïc, el Delta del Llobregat és considerat una de les zones humides més importants de Catalunya. La seva flora i fauna fan del Delta un espai natural característic, sobretot pel que fa a les aus exòtiques que resten al Delta durant la seva ruta migratòria. L'existència d'aus d'un elevat interès, fan que prop de 1000 hectàrees del Delta siguin protegides per la Xarxa Natura 2000 o que siguin considerades ZEPA (Zona d'Especial Protecció per a les Aus). Si més no, el Delta del Llobregat és un espai natural que passa desapercbut i que no fa imaginar tot el que amaga en el seu interior. Tot i l'estat en què es troba el Delta del Llobregat actualment, després de totes les alteracions humanes que ha patit, és un espai natural que continua mantenint el seu encant, que conserva espais esplèndids, que alberga espècies de fauna i flora excepcionals i, sobretot, és un espai natural que tot i trobar-se en estat maltractat, té una facilitat de recuperació accelerada.

Un riu quasi sec i una desembocadura abandonada és la impressió que sempre m'ha transmès el Delta del Llobregat. Recordo la imatge del riu cada cop que circulava per l'autovia. Mirava per la finestra i pensava en aquell riu i en aquella desembocadura com un espai natural sense cap tipus d'encant. Un recorregut que feia i faig tants cops al dia i que, al final, em van conduir a ignorar l'existència del riu i de la seva desembocadura. Ara quan vaig al cotxe torno a mirar per la finestra i quan hi miro, miro des d'una altra perspectiva. Ara el sentiment no és de tristor per la imatge desoladora que ofereix el Delta del Llobregat, sinó que ara veig una lluita per la supervivència dels espais naturals que resguarda la desembocadura.

D'aquesta manera, posats en situació, aquesta aventura de descoberta del Delta del Llobregat parteix de la meva pròpia desconeixença i incertesa d'aquest espai natural. Una desconeixença que m'ha acabat conduint a la descoberta d'aspectes realment interessants per a qualsevol amant de la naturalesa, les excursions, la fotografia, l'ornitologia o els esports. He descobert un espai natural amb un mosaic de paisatges i d'espais que el converteixen en un indret natural que dóna cabuda a tot tipus de persones i a tot tipus de maneres de gaudir dels indrets naturals que ens concedeix el món.

L'aventura comença pels Espais Naturals del Riu, , continua per la Ricarda i la Pineda de Can Camins, segueix per la reserva del Remolar – Filipines, per la Murtra i la Pineda de la Maiola, i acaba amb les Basses de Can Dimoni.



---

## Capítol I: Proximitat i llunyania a la natura

---

### **Espais Naturals del Riu: un cop d'ull a algunes de les 350 aus del Delta**

Em dirigeixo al Delta del Llobregat, camí a l'espai natural anomenat "Espais Naturals del Riu Llobregat". És desconcertant que tractant-se d'un espai natural tan important, estigui tan poc indicat i senyalitzat. L'arribada al punt de partida és bastant confusa, però a mesura que m'apropo a l'espai natural, més encantador es torna el paisatge però, alhora més impactant em sembla.

La brisa primaverenca acaricia les fulles de les pinedes que ressegueixen el camí que s'endinsa cap al delta, es veuen i s'escolten els ocells voltar per la zona, i el sol acalora l'ambient avançant l'estiu. Sempre m'ha agradat baixar la finestra al cotxe i treure el cap mentre gaudeixo de les vistes, de les olors, dels sorolls i de la sensació de l'aire a la pell. En aquell instant, la percepció era totalment plaent i l'ambient desprenia calma i tranquil·litat. El plaer acaba a escassos metres del destí, quan tota la màgia que transmetia aquell indret es veu apagada pel brunzit dels avions que volen constantment la zona quan aterren i s'enlairen des de l'aeroport del Prat, situat al mig dels espais naturals del Delta del Llobregat. Entre tota la plana del Delta em sorprèn un magatzem immens enmig d'aquells espais naturals, que em desperta la curiositat per descobrir què era allò, ja que les meves idees em condueixen a pensar que podria ser un centre d'experts ambientals o fins i tot el mateix CRAM (Centre de Recuperació d'Animals Marins), situat al Delta. La incertesa per descobrir el magatzem es veu decebuda quan visualitzo l'altra cara de l'edifici i hi veig escrit "Ibèria", un gran magatzem plantat al bell mig d'un espai natural.

La benvinguda al Delta no es pot qualificar de molt exitosa, la il·lusió per descobrir un tresor natural al rovell de l'Àrea Metropolitana de Barcelona no sembla que vagi a conduir a resultats satisfactoris. L'aventura, per això, acaba de començar.

Per a endinsar-se als espais naturals del Delta és necessari anar a peu i, alguns camins, són habilitats per poder passar-hi amb bicicleta, és per això que hi ha un pàrquing habilitat per deixar el cotxe. No m'ha donat temps de baixar del cotxe i un avió ja ha sobrevolat per sobre de la lluna del cotxe, deixant entreveure a la perfecció l'estructura i

els elements que componen l'avió. En baixar del cotxe, la sensació és estranya, el brunzit dels avions són com una alarma que avisa que arriba un avió en qüestió de segons i, en mirar cap a la trajectòria de l'avió, era possible observar una cua d'avions que vénen a aterrar a l'aeroport. D'aquesta manera és com descobreixo que em trobo al costat del mirador dels bancs de pedra, un lloc estratègic per a poder observar de ben a prop l'aterratge dels avions i poder fotografiar-los.

Emprenc el camí en direcció a la reserva dels **Espais naturals del riu Llobregat**, situada al Prat del Llobregat i formada pel tram final del riu, l'estany de **Cal Tet** i el de **Ca l'Arana**, el **canal de la Bunyola** i un conjunt de miradors que ofereixen vistes panoràmiques als espais naturals. El camí de sorra fins a la reserva em permet acostumar-me a la paradoxa de la convivència de la natura amb les accions humanes, com la dels avions que volen per sobre del delta.

- *L'itinerari verd dura aproximadament uns quaranta-cinc minuts i el vermell una hora i mitja.*
- *Quin ens recomanes, no hem estat mai.*
- *Si teniu temps, jo faria els dos itineraris perquè ofereixen vistes diferents de la reserva.*

Un home i una dona, amb vestimenta d'esport, uns prismàtics i una càmera, xerren amb l'**Haizea**, la informadora ambiental del punt d'informació "**La Porta del Delta**". Em sorprèn que hi hagi persones que vinguin a visitar el Delta, que hi hagi persones interessades per descobrir espais naturals propers a casa. Recordo que l'Haizea em comentava que la majoria de persones que visitaven el Delta del Llobregat eren persones del Baix Llobregat o dels voltants i persones aficionades per l'ornitologia i la fotografia que vénen de forma constant. L'Haizea m'explicava: "Hi ha sobretot gent aficionada a l'ornitologia, gent aficionada a la fotografia, que són assidus, si no venen cada setmana gairebé totes, però en percentatge no són la majoria, però sí que hi ha uns quants que venen sempre. Després hi ha moltes famílies, gent a passejar, que no són tan entesos però que vénen a conèixer l'espai natural. Molta gent amb els prismàtics, però d'una forma molt més aficionada, i molta gent del prat i dels voltants per passejar". Em resulten desconcertants les paraules de l'Haizea, com pot existir un espai natural tan ric en natura i en paisatges i que no sigui conegut molt més enllà de la comarca del Baix Llobregat i de la província de Barcelona? Em sembla impactant la desconexió de la ciutadania d'aquest espai natural – una desconexió de la qual jo també partia – quan

el Delta del Llobregat té tants aspectes naturals per destacar, dels que jo destacaria la conservació de les zones humides, ja que és una de les **zones humides** més importants de Catalunya, l'existència de més de 350 aus i el punt estratègic del delta per la ruta de les aus migratòries i el fet de formar part de la **Xarxa Natura 2000** per l'existència d'hàbitats i organismes propis d'ambients aigualosos i costaners i el fet d'albergar una gran diversitat de plantes amenaçades a Catalunya. Aquests serien els valors naturals que doten el Delta d'un gran interès ecològic i paisatgístic ofert per la diversitat de paisatges i hàbitats que amaga. Tot un seguit de valors naturals en els quals ens endinsarem a continuació.

Inicio la ruta dels espais naturals del riu passant pel costat del mirador de **Cal Lluquer**, el primer mirador que hi ha en la zona i també el més pobre en paisatge, ja que es troba molt llunyà als estanys i a la desembocadura. Un llarg camí de sorra amb canyissars i arbres marquen la ruta cap a la desembocadura, junt amb el tram final del riu paral·lel al camí. El camí sembla infinit, no s'entreveu el seu final, però ofereix petites desviacions que s'endinsen als estanys i els aguaitos de la zona i, cada pocs metres hi ha miradors des de diferents punts del Delta. A mà dreta s'observa una plana plena de canyissars amb el constant vol dels avions per sobre, i a mà esquerra s'observa la depuradora i la **dessalinitzadora del Baix Llobregat** a l'altra banda del riu. Aquestes són les vistes que s'obtenen des del mirador de **Cal Malet**, un mirador com tots els altres: una estructura de fusta amb unes escales de caragol que condueixen al balcó d'observació.

Al mig de la plana deltaica semblava inexistent tota l'alteració humana del voltant, et sents immers en un espai natural únic i tranquil – descomptant el brunzit constant dels avions, que acabes per adquirir com un soroll més entre els ocells – . Si més no, aquesta sensació marxa cada cop que pujo a un dels miradors de la zona, ja que les vistes elevades permeten entreveure al fons de la plana deltaica tota la urbanització que rodeja el delta i les infraestructures com l'aeroport, que resten naturalitat a l'espai. I és que en part és normal aquest mosaic de paisatges creat en el Delta amb les accions humanes que s'hi ha dut a terme amb els anys, començant pel simple fet de la urbanització del seu voltant així com les carreteres que envolten i travessen el riu Llobregat, ja que la xarxa viària que recorre el Baix Llobregat té 101 km d'autovies i d'autopistes i 249 carreteres, sent l'A-7, la N-340 i l'N-2 unes vies de gran ús pels habitants de la comarca, les quals resten a la riba dreta del riu Llobregat. A banda de la urbanització duta a terme al voltant del Delta, també han influït en l'estat de

deteriorament projectes com el famós Pla Delta l'any 1994, que va ampliar el port i l'aeroport de Barcelona, que va forçar el desviament del riu i que va destruir nombrosos hàbitats per a la construcció d'infraestructures. Una de les conseqüències que es mostren en aquesta zona a causa del desviament del riu Llobregat és l'afectació parcial dels prats humits, jonqueres i de la pineda de Ca l'Arana i de Cal Tet. Si més no, com a compensació per moltes infraestructures construïdes, en els espais naturals del riu, es van incorporar l'Estany de Cal Tet, la platja dels Carrabiners i el Semàfor, com a compensació directa per la construcció de la dessalinitzadora.

Abandonant el camí de sorra i canyissars arribo a l'**Aguait del Sabogal**, des d'on es pot observar tot l'**estany de Cal Tet**. Un conjunt de fustes formen un estret camí que condueix a una casa de fusta que resta tancada. Abans d'obrir la porta per descobrir l'interior d'aquella casa de fusta enmig d'aquell espai natural, em fixo en un cartell que prega silenci. La llum i els colors que vénen de l'estany formen una espècie d'il·lusió òptica, és tan contrastat la foscor de dins de la casa de fusta amb la lluminositat i acoloriment que entra per les finestres que donen a l'Estany de Cal Tet, que sembla una gran pantalla de televisió on emeten un documental. No hi ha ningú a l'observatori, només s'escolten les piulades dels ocells i el moviment de les plantes amb el vent calorós. Em sento als bancs que aboquen a les immenses finestres que permeten treure el cap per observar tot l'estany i la maresma de fons. Dues illes enmig de l'estany acullen el repòs de molts ocells aquàtics que nien o descansen en aquelles terres humides: cames llargues, perdius de mar, bernats pescaires... Entre tota la calma i l'essència de tranquil·litat, sento com s'obre la porta i entren dues persones que semblen ser visitants freqüents aficionats a l'ornitologia. La dona s'aboca a la finestra i fotografia l'estany des de diferents perspectives i l'home resideix assegut en un punt estratègic observant les aus amb uns prismàtics.

- *Escolta* – diu en veu fluixa l'home a la dona –*Fotografia aquí, hi ha ànecs cullerots nedant i allà al fons, on les illes hi ha algun corb marí si et fixes.*

El cap verd, amb un bec llarg, i el cos blanc amb algunes taques marrons és el que caracteritza l'ànec cullerot, que neda tranquil·lament per l'estany.

Dins de les cases de fusta dóna la sensació d'estar en un parc natural apartat de la humanització i totalment protegit, l'ambient tranquil que es respira i la dinàmica d'observació que et fa estar una bona estona observant com neden i com es mouen les

aus, et submergeix en un estat de calma etern. La veritat és que just en aquell instant d'observació dins dels miradors de casa de fusta és quan te n'adones del tresor que existeix tan a prop de casa i de la ignorància que tenies de la seva existència. I és que el Delta del Llobregat és molt important per a l'avifauna, ja que és un punt estratègic dins la ruta migratòria de la Mediterrània Occidental que uneix Europa i Àfrica. Per això, va ser declarat Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), perquè acull importants poblacions d'ocells d'interès comunitari prioritari. Recordo les paraules de José Garcia, de l'organització ecològica Depana, quan m'explicava la gran importància que tenen les aus: "Hi ha més de 350 espècies d'aus descrites, això ve donat sobretot, per una banda per la diversitat d'hàbitats i per una altra banda per la ubicació de la zona, que és estratègica en la ruta migratòria nord-sud. Una part important de les aus que cada primavera o que cada tardor fan la ruta entre el nord i el sud, entre Àfrica i el nord d'Europa, passen pel Mediterrani i, aleshores, com a la banda mediterrània queden molt poques zones humides d'aquestes característiques, en concret a la banda del litoral català, entre el Delta de l'Ebre i els aiguamolls de l'Empordà, doncs enmig queda ubicat el Delta del Llobregat; això vol dir que és una àrea molt important perquè puguin aturar-se a descansar aquestes espècies d'aus". Les vistes a l'estany de Cal Tet canvien des de l'observatori de **l'aguait de Cal Tet**, caminant per la passarel·la de fusta que condueix a l'observatori, hi ha tota una tanca de fusta que protegeix l'accés a l'estany, deixant alguns forats oberts per observar durant el recorregut més espais naturals. L'observatori de l'Aguait de Cal Tet és idèntic al de l'Aguait del Sabogal: uns finestrals immensos que mostren les vistes a les zones humides i uns bancs per seure i observar amb tranquil·litat. Si més no, aquest punt d'observació abraça més paisatge, ja que es veu tot l'estany de Cal Tet i, a més, tota la maresma.

L'últim punt d'interès que em queda per descobrir dels Espais Naturals del Riu és el **mirador de la Desembocadura**, un espai que em produeix molta curiositat de veure. El mirador de la Desembocadura, com tots els altres, és de fusta i disposa d'unes escales de caragol que condueixen a dalt de tot. Un cop estic a dalt, el vent es comença a aixecar, per la proximitat al mar i l'elevació del terra, però tot i així, l'experiència resulta exitosa. Des del Mirador de la Desembocadura, es pot observar – com ja ho indica el nom – la desembocadura del riu, que com a conseqüència de les obres de desviament del darrer tram del Llobregat, ara desemboca 2,5 quilòmetres més cap al sud a través d'una nova llera de 3,5 quilòmetres de llargada per uns 250 metres d'amplada. Si més no, la

desembocadura continua sent un espai interessant per observar i més des d'una torre alçada que mostra com l'aigua dolça del riu es barreja amb l'aigua salada del mar. A mà dreta es veu la **platja de Ca l'Arana** que resta més o menys inundada i on habiten moltes espècies d'ocells limícoles com els xatracas, flamencs, ànecs blancs i una gran concentració de gavina corsa, l'espècie d'au més característica del Delta, pel seu perill d'extinció i per la seva reubicació al Delta després de molt temps. Les vistes a la platja de Ca l'Arana em semblen un dels molts altres tresors que amaga el Delta, ja que és una platja tancada a les persones i que, per tant, permet a moltes espècies viure en un espai natural tranquil.

La sensació que m'emporto dels Espais Naturals del Riu és la proximitat a la natura i la perfecta adaptació de l'humà en aquest espai natural amb la protecció dels estanys i la maresmes per evitar l'alteració de medi ambient. La possibilitat d'estar observant el comportament de les aus i de la fauna aquàtica que hi ha als estanys des dels punts d'observació permet connectar amb la natura i descobrir tot sobre l'hàbitat de la fauna. Els aiguamolls del Delta del Llobregat ofereixen la possibilitat d'observar una varietat d'ocells realment extraordinària amb la particularitat que, a diferència de les altres zones humides del país, són a una distància mínima d'un enorme conjunt de població humana.

El contrast de la vegetació acolorida de l'exterior amb la foscor que hi ha dintre del punt d'observació dona la sensació d'estar mirant un documental a la pantalla d'un cinema, creant aquesta il·lusió òptica pels grans finestrals que mostren les vistes exteriors i els piulegis dels ocells. Aquí dins desapareixen els brunzits dels avions i el paisatge no sembla gens maltractat, ja que en el cor del Delta és on resideixen els espais especials com aquest.

### **La Ricarda: patrimoni cultural que ens remunta al segle XIX**

Un cop descoberts tots els llocs d'interès ambiental que albergava la reserva dels Espais Naturals del Riu, em dirigeixo a la reserva que resta al costat, la reserva de la Ricarda i la Pineda de Can Camins. El camí de tornada al punt d'informació "La Porta del Delta" em resulta bastant llarg i feixuc, el llarg camí de sorra resseguit per canyissars sembla que no tingui fi, penso mentre camino. Quan arribo al punt d'informació, veig l'Haizear, qui ens fa un senyal amb la mà indicant que ens acostem.

- *Al final quina ruta heu fet? La verda o la vermella?*
- *Hem fet les dues, no podíem marxar deixant part dels espais per descobrir (somric mentre ella riu)*

Marxo contenta d'haver descobert tots els espais que amagava el Delta en aquella reserva i em dirigeixo directa a l'**espai natural de La Ricarda**, al qual s'accedeix per un camí a mà esquerra del punt d'informació del Delta. Aquest camí no amaga desviacions amb petits descobriments, sinó que el camí és tot recte i envoltat de camps de conreu fins a arribar al seu final, ubicat a la platja. Al final del camí que travessa els camps, s'entreveu la platja: el color blau marí del mar, blau clar del cel i els colors cafè de la sorra conformen el paisatge que actua com a meta del camí. Després del camí a peu, em trobo amb el **Mirador de la Bunyola**, un mirador que estructuralment no destaca d'entre els altres – escales de caragol construïdes amb fusta que condueixen al seu cim – però que les vistes que ofereix, es desmarquen d'entre les altres: les primeres vistes i més properes són les del mar, bellugat i amb onades, amb la platja de **Ca l'Arana** més propera que en la **Torre de la Desembocadura**. La tranquil·litat des d'aquí a dalt és plaent, és satisfactori observar les espècies del Delta vivint en calma en zones de prohibit accés als visitants.

Els dos tresors que alberga aquesta zona són l'**estany de la Ricarda** i l'**estany de la Magarola**, localitzats un al costat de l'altre, però sent el primer el més fascinant, per la seva major grandària. L'atractiu d'aquest espai natural és l'observació aèria que ofereixen els diferents miradors ubicats en el terreny, a diferència dels Espais Naturals del Riu on l'encant residia en la proximitat als hàbitats i a les espècies de fauna i flora.

Deixant enrere el **Mirador de la Bunyola** i quasi arribant a peu de platja, descobreixo un edifici antic i deteriorat que em fa remuntar al segle XIX. La casa conserva les parets laterals amb finestres i portes que donen accés al seu interior, i el color gris quasi negre, provocat pel pas dels anys, s'apodera de les parets de l'edifici. Em trobo dins de la casa i situada mirant cap al mar: l'interior de l'edifici deteriorat, amb el terra enrajolat i trencat, m'obliga a desviar la mirada cap a les finestres, l'únic pas de llum i de color que adorna l'edifici antic i destruït. La **caserna dels Carrabiners** va ser construïda per a controlar el contraban i per a vigilar la costa i en èpoques passades el cos de carrabiners va participar en el salvament de molts vaixells i persones. Aquest antic edifici va ser restaurat per l'empresa Aigües Ter Llobregat com a mesura de compensació per la construcció de la dessalinitzadora ubicada a la desembocadura del riu al mar. Sense

dubte, la caserna dels Carrabiners encara conservada és un dels espais que dota de patrimoni cultural el Delta del Llobregat. El conjunt de masies i edificis arquitectònics que hi ha, donen importància cultural al Delta, junt amb alguns tresors que guarda el delta com jaciments arqueològics de primer ordre, restes de vaixells sota la plana deltaica, àmfores pel comerç de vi i oli, ceràmiques de rutes iberoromanes al Mediterrani, etc. Mentre observo les restes arquitectòniques de l'edifici entenc la importància que recalca l'Helena del Pozo, tècnica de Medi Ambient a l'Ajuntament del Prat, en el fer de donar a conèixer els valors patrimonials del Delta amb les activitats escolars que organitzen des del programa "Apropa't al Delta".

L'Antiga Caserna dels Carrabiners em deixa meravellada, però ràpidament descobreixo el Mirador del Semàfor, un altre edifici antic tocant mar que fa recordar al segle XIX. Una immensa casa amb infinitats de finestres destaca entre l'esplanada de canyissars que són travessats per un pont de fusta que condueix a l'entrada de l'edifici, després d'uns quants metres de caminada. El llarg pont de fustes travessa la porta d'entrada a l'edifici fins a la part posterior de la casa situada al costat del mar. La passera però, no acaba aquí, sinó que aquesta s'eleva i s'encorba fins a arribar a la part superior de l'antic edifici. La benvinguda al Mirador del Semàfor és realment espectacular, qui s'imaginava que enmig del Delta trobaria una construcció arquitectònica tan peculiar. Des de les finestres laterals de la casa, m'és possible observar el petit estany de la Magarola gairebé al costat i, llunyanament, entreveig l'estany de la Ricarda, al qual les vistes no són gaire exitoses.

**L'edifici del Semàfor** va ser construït l'any 1887 per tal de regular el trànsit marítim, ja que els guardes que residien a l'edifici tenien la funció de comunicar-se amb senyals de llum amb el castell de Montjuïc per avisar de possibles incidències. L'empresa Aigües Ter Llobregat – com en el cas dels Carrabiners – van consolidar l'edifici per compensar la construcció de la dessalinitzadora, esmentada en casos anteriors.

Després de la remuntada al segle XIX amb els dos edificis antics conservats, marxo cap a la Pineda de Can Camins amb bones impressions. Tot i ser una zona molt llunyana de les zones humides i la natura, és gratificant descobrir més secrets amagats del Delta, el qual m'acaba de mostrar un altre tresor: la conservació del patrimoni cultural.



## **La Pineda de Can Camins: el cant dels ocells i el modelatge del vent**

Després del feixuc recorregut a peu pels espais naturals propers al Prat del Llobregat, em resten per recórrer molts més quilòmetres per arribar a la Pineda de Can Camins. El recorregut fins a la pineda és impactant, ja que en mirar a la banda esquerra el paisatge és purament natural – amb camps de conreu i l'estany de la Ricarda – però, en canvi, en desviar la mirada cap a la dreta, les principals vistes ofertes són les de l'aeroport del Prat. Els avions tornen a passar a poca alçada per sobre meu i el brunzit constant dels seus motors em fan recordar que el Delta del Llobregat es troba al mig de tota la humanització.

Al final del camí hi ha un altre punt d'informació de la Porta del Delta, però en aquest cas no m'acosto a preguntar, ja que el meu objectiu principal és visitar la Pineda de Can Camins. Un conjunt de pinedes, situades una al costat de l'altre conformen aquest extens recinte a peu de platja. Primerament, em trobo amb una acumulació menor de pins i amb algun pou pel camí, però ràpidament la pineda es fa més tancada i hi abunden arbustos mediterranis com el llentiscle, el fals aladern i l'arç blanc. A mesura que m'endinso a la pineda el cant dels ocells és més fort i, d'entre ells, destaquen els de la mallerenga carbonera, el raspinell i el pit-roig. Seguint el camí em trobo amb reredunes i una jonquera de jonc marítim amb una bassa petita abans d'arribar a la platja, que és el final de l'itinerari. Aquest espai és un bon espai per a perdre's una bona estona i seure a escoltar el cant alegre dels ocells, és per això que és un espai on el sentit més potenciat és el de l'oïda.

La **Pineda de Can Camins** és un paratge representatiu del Delta, ja que alberga pinedes de pi pinyer sobre dunes, que són de les millors conservades del litoral de Catalunya i, per aquest motiu i perquè hi queden pocs espais amb aquestes característiques, aquestes pinedes que caracteritzen el Delta, han estat declarades de conservació prioritària per la Unió Europea. A més de la seva importància de conservació, la Pineda de Can Camins és característica pel modelatge que ha fet el vent sobre els arbres, ja que a causa de les ventades de costa, els arbres han adquirit una forma torçada cap endins de la península.

---

## Capítol II: Un racó exòtic i humit del Delta: El Remolar – Filipines

---

El matí als Espais Naturals del Riu ha estat com aquells viatges exprés en què cada minut compte per complir l'objectiu de marxar veient-ho tot. En el cas del Delta, com és un tresor natural ubicat al mig del Baix Llobregat i de tota la metròpolis, és possible retornar un altre dia per descobrir els paisatges que acull l'indret de Viladecans.

Fa un dia solejat i encara més calorós que el primer dia de visita al Delta. Torno a sentir la mateixa sensació que l'últim cop a mesura que m'aproximo als espais naturals i, alhora, a l'aeroport, on aquest cop veig l'enlairament dels avions, en comptes dels aterratges. Des del pàrquing veig enlairar-se els avions, però no amb tant de detall i proximitat que a l'altra banda de l'aeroport. Amb la càmera de fotos, aigua i un mapa, em dirigeixo per un camí de sorra a la reserva natural del Remolar – Filipines. Aquest ambient natural rep el nom de la maresma de les “Filipines” o “Coto Àfrica”, fent referència als llocs paradisiacs que són plens d'ocells.

El primer punt d'interès que em trobo és el **mirador Reguera Salabrosa**, des d'on obtinc una vista panoràmica de la reserva i dels espais naturals que la conformen: jonqueres, prats humits, pinedes, canyissars, estanys litorals... Des d'aquest mirador s'observa la maresma de les Filipines, el Braç de la Vidala que condueix a l'estany del Remolar, i la riera de Sant Climent a mà dreta, la qual arriba fins al mar.

Recorrent a peu el camí paral·lel al **braç de la Vidala** i a la **Riera de Sant Climent**, arribo a l'observatori de la **Bassa de les Pollancre**s. Un camí de sorra condueix a una casa de fusta que dona pas a l'observatori de la maresma de les Filipines. En aquest instant hi ha diverses persones, observant la natura, que semblen aficionats a l'ornitologia i a la natura, pels seus comentaris: “Les maresmes són zones de reproducció i d'alimentació de moltes aus migratòries, i és per això que hi ha tantes”. La veritat és que és cert, aquest espai natural alberga tantes zones humides, que és impossible no veure-hi conjunts d'aus aquàtiques a qualsevol lloc. I és que, pel que respecte a la fauna del delta, hi habiten més de 350 espècies d'aus, 30 espècies de mamífers, 20 espècies d'amfibis i rèptils, 17 espècies de peixos, 38 espècies de papallones diürnes, més de 220

espècies de papallones nocturnes, unes 230 espècies d'heteròpters, 20 espècies d'odonats, i 22 espècies d'ortòpters, segons dades extretes del Consorci del Delta del Llobregat.

La increïble experiència en aquest observatori es veu aclaparada per les vistes que ofereix l'observatori de la Maresma. **L'aguait de la Maresma** es troba envoltat de vegetació amb espècies com l'ensopeguera, el canyís i la salicòrnia arbustiva. Les vistes que ofereix l'observatori mostren un paisatge d'aigües poc profundes i relativament poblades d'espècies com ànecs, els martinets blancs i, de vegades, s'hi pot veure algun flamenc.

Després de la visita a aquest espai natural, descobreixo un altre tresor que amaga el Delta del Llobregat en aquesta reserva natural: les zones humides. **El Remolar – Filipines** és un dels espais que alberga més zones humides, és més, hi abunden més els espais d'aigua que els de sorra, a diferència de les altres reserves. Si més no, la reserva amaga aquest paisatge que crea la reserva amb les zones humides presents: el braç de la Vidala, la Maresma de les Filipines, l'Estany del Remolar i la Riera de Sant Climent. De fet, a Viladecans és on resideixen bona part dels estanys i de les zones de maresme que resten al delta, sent un total de 36 hectàrees els espais que ocupen. Les zones humides són un dels elements més destacables, ja que actualment el Delta és una de les últimes zones humides de Catalunya i, tot i ser de les més importants, només en queda el 2% dels aiguamolls originaris en la zona.

---

## Capítol III: Espiant la fauna: La Murtra i la Pineda de la Maiola

---

Acomiadant-me de l'espai natural Remolar- Filipines, que tan bocabadada m'ha deixat, prenc rumb cap a la reserva de la Murtra, que és la zona del Delta més allunyada de l'aeroport. Torno a ser a peu de platja, en aquesta reserva el camí s'empren del mar cap a l'interior i és molt més petita que les altres visitades fins al moment. El principal punt d'interès que alberga aquesta zona és **l'estany de la Murtra**, un estany amb forma allargada i estreta i amb desembocadura al mar.

Inicio l'itinerari cap a l'interior de la reserva per un camí que rodeja terrenys de conreu i de pastura, fins a arribar al primer observatori. Aquest punt d'observació em crida l'atenció perquè no segueix la mateixa estructura que els altres – disposats en una casa de fusta que mitjançant finestres es mostra l'exterior – sinó que en aquest cas hi ha unes tanques de fusta que rodegen l'estany, per tal de protegir-lo, amb petits forats rectangulars, col·locats a diferents alçades per a aproximar el cap per allà i poder contemplar l'estany. Aquest observatori no m'impacta tant com els altres, ja que la visió és bastant limitada, ja que no s'obté una vista panoràmica, i és més difícil observar les espècies d'aus. Si més no, també em provoca certa curiositat aquest tipus d'observatori, ja que dóna la sensació que l'alteració humana en aquests espais és encara menor, i que es pot espisar els animals que hi habiten amb total discreció. Les vistes des del primer observatori, tot i així, són magnífiques: una part del camí llarg i estret que ressegueix l'estany, envoltat per canyís, i amb la presència d'espècies com el cabusset, la fotja, la polla d'aigua o l'ànec collverd.

Seguint el camí que recorre l'estany, arribo a una segona pantalla d'observació. Unes fustetes clavades sobre les plantes condueixen a una tanca de fusta rectangular i bastant petita – ja que només cobreix una part de l'estany – on hi ha un forat llarg i rectangular enmig de la tanca que permet observar la fauna i el paisatge des d'un altre punt de l'estany de la Murtra. Des d'aquesta pantalla d'observació, la vista és més ampla degut a l'estructura de la tanca, i s'observa l'estany des d'una altra perspectiva i s'entreveu a l'altra banda de l'estany, algunes pinedes i camps de conreus. El cinturó de plantes aquàtiques va desapareixent i comença a donar pas als camps de conreu de la zona.

El tresor descobert en aquesta reserva natural és la proximitat a la naturalitat de la natura. El més apassionant d'aquest espai és la discreció amb què es permet observar els hàbitats naturals i les espècies existents en ells, ja que amb els petits forats habilitats a les tanques de fusta, es permet espiar el comportament dels animals en el seu hàbitat sense cap alteració humana. Després de descobrir tants tresors en els espais naturals del Delta del Llobregat, torno a reflexionar sobre com no podia conèixer tots aquests valors naturals que amaga el Delta abans, com podia viure tan a prop d'aquest espai i no tenir idea de la riquesa d'hàbitats que hi ha. Amb aquesta reflexió comparteixo la mateixa opinió que l'Helena del Pozo, de l'Ajuntament del Prat, qui comenta: "hi ha molta gent que tot i haver viscut tota la vida aquí al Prat, quan els convidem a conèixer els espais naturals se sorprenden perquè ni s'ho imaginaven així, no havien estat mai".

L'última pantalla d'observació es troba a l'altra banda de l'estany, però a la mateixa alçada que la primera pantalla esmentada. Aquesta última pantalla està localitzada a la pineda de la Maiola, una altra pineda del Delta – igual que la Pineda de Can Camins – que dota d'importància el Delta. La Pineda disposa d'un sotabosc ric en exemplars de llentiscles, jonqueres i restes de dunes quasi tocant la platja. La importància que rep aquesta pineda és la mateixa que la de Can Camins, que són pinedes de pi pinyer protegides pel seu interès comunitari.

---

## Capítol IV: Al centre de la plana agrícola: Basses de Can Dimoni

---

Em dirigeixo a l'última reserva del Delta del Llobregat: les Basses de Can Dimoni. Per arribar a aquest espai és necessari agafar algun mitjà de transport, ja que estan situades al municipi de Sant Boi i, en concret, a la part superior de l'aeroport del Prat. Des d'aquest punt no veig sobrevolar els avions a poca alçada, des d'aquí la tranquil·litat és major, igual que a la reserva de La Murtra, visitada anteriorment. El parc natural de les **Basses de Can Dimoni** es localitza al mig dels camps agrícoles de Sant Boi i l'existència de zones humides sembla inexistent, per les petites dimensions que tenen aquestes.

La reserva consta de tres llacunes d'origen artificial que es troben situades al bell mig de la plana agrícola de Sant Boi de Llobregat. Tot i ser basses molt petites, la seva conservació és molt important pels ardeids del Delta. L'itinerari pren inici per un camí de sorra que travessa **la riera Roja**, fins arribar a la primera i més gran de les basses. La bassa gran, o també anomenada "De França", amb una forma quasi rodona, està rodejada de plantes aquàtiques com canyissos i joncs, que ressegueixen la seva forma i la separen dels camps de conreu del voltant. A la primera llacuna es poden observar espècies com les fotges, els ànecs collverds, les polles d'aigua, tortugues...

Seguint la ruta arribo a un prat humit amb petits joncs i on, al final, s'entreveuen les dues basses petites que conformen la reserva. Les dues basses es troben també envoltades de canyís i seguint cap a la dreta observo una zona inundable i d'interès pels ocells aquàtics que habiten l'espai.

La descoberta especial d'aquest espai és l'existència de tres petites basses enmig de tota la plana agrícola de Sant Boi de Llobregat, ja que no és d'esperar descobrir aquestes zones humides amagades entre canyissars. Si més no, el Delta del Llobregat també és un espai important per la gran extensió dedicada als terrenys de cultius, els quals constitueixen el Parc Agrari del Baix Llobregat, que ocupa 3.332 hectàrees. El cultiu que ocupa més extensió és el de la carxofa, l'aliment més venut als mercats de pagès que es fan a Sant Boi de Llobregat, tot i que també hi ha una gran varietat de conreus

d'horta. D'altra banda, sòls sorrencs de Gavà afavoreixen el cultiu d'espàrrecs, cebes, porros, pastanagues, entre d'altres.

---

## **Els tresors que amaga el Delta del Llobregat**

---

Després de la redescoberta del Delta del Llobregat – una redescoberta perquè he descobert un altre Delta diferent del que jo coneixia – deixo enrere l'espai natural amb una gran satisfacció i gratitud. El meu objectiu de descobrir els espais màgics que amaga el Delta, s'ha complert, tot i el pessimisme i el dubte inicial per descobrir un espai natural en un lloc envaït per grans infraestructures i per alteracions humanes.

M'ha sorprès positivament l'existència d'hàbitats tan rics, el mosaic de paisatges que conformen el Delta, i la presència d'espècies de fauna i flora tan especials i úniques. Però, no obstant això, el que més m'ha sorprès de tot és l'existència de tants valors naturals entre tanta urbanificació i grans infraestructures. No m'esperava que dins del Delta del Llobregat hi hagués tants espais naturals per destacar i visitar. I és que el Delta acull una vegetació molt valuosa, amb 20 hàbitats naturals d'interès europeu, 3 dels quals són d'interès prioritari, per tal de conservar-los, i també s'han detectat 23 espècies diferents d'orquíidies.

He descobert tants espais destacables dins del Delta del Llobregat, començant per l'existència de les zones humides, que doten d'importància al Delta, continuant per la presència d'aus migratòries importants, que estableixen com a ZEPA (Zona d'Especial Protecció per a les Aus) algunes zones del Delta, així com la importància de patrimoni cultural que aporten les masies i les construccions que es conserven en la zona.

El Delta del Llobregat és un espai natural situat enmig de tota urbanificació del Baix Llobregat, però que tot i ser una zona maltractada i alterada, un cop estàs als seus espais naturals, t'immergeixes dins d'un ambient màgic, un ambient on és possible observar la natura i espiar de ben a prop el comportament de la fauna existent. I si és tan especial aquest espai, tot i trobar-se afectat per les accions humanes, en un futur ho serà encara més, ja que el Delta del Llobregat té una característica molt important, que és que

“degut a les característiques climàtiques i geològiques, té una capacitat de recuperació increïble”, en paraules de José García de Depana. Aquesta característica és molt important, ja que mirant cap al futur, permet pensar en el Delta com en una zona natural totalment recuperada i encara més màgica.

Si més no, aquesta visió positiva ha d'anar acompanyada també de la disminució o aturament de les construccions en terres naturals de la desembocadura del Llobregat, ja que si es continuen ocupant zones del Delta per a la construcció d'infraestructures o autopistes, no serveix de gaire que el Delta tingui una capacitat de recuperació exemplar. Aquest fet és difícil de preveure, ja que és complicat que un espai tan proper a la civilització sigui intocable, tal i com comenta l'Helena del Pozo, tècnica de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat: “des de la meua perspectiva que el que s'ha intentat sempre és intentar fer compatible aquesta necessitat de l'espai per aquests usos amb el manteniment dels espais naturals. Però també hem d'entendre en el territori on estem, estem al mig de l'àrea metropolitana, hi ha una població que necessita uns serveis als quals hem de donar sortida”. Tot i així, moltes de les necessitats de la població han estat satisfetes i possiblement, si haguéssim de respondre a totes les demandes que es fan, no quedarien restes del Delta del Llobregat. És per això, que des del meu punt de vista veig necessari que es deixi descansar ja el Delta i que es doni pas a la seva recuperació.

El Delta del Llobregat ha perdut moltes zones naturals per plans de construcció en la zona, i ha patit moltes conseqüències, però tot i això, continua sent un espai digne de visitar i amb un fort atractiu ambiental i turístic. Es tracta d'un espai que alberga hàbitats tan diferents, que per això té interessos tan diferents. El Delta és un tresor pels amants de la fotografia, ja que hi ha un mosaic de paisatges espectacular, també ho és pels aficionats a l'ornitologia, perquè es poden observar les aus de ben a prop i en un ambient calmat, també és un tresor pels apassionats a les caminades i les excursions a parcs naturals i, a més, també té un cert interès per aquells que els agraden les restes històriques i les construccions antigues. És paradoxal que el Delta del Llobregat sigui un espai tan desconegut per part de la població i pels mateixos habitants del Baix Llobregat, amb la quantitat de valors naturals que el fan un lloc imprescindible de visitar. Es tracta d'un espai natural que no es dona a conèixer i de què no s'extreu tot el potencial que aquest té, però sí que és cert que si es donés més a conèixer, potser s'explocaria massa i perdria aquesta essència màgica i tranquil·la, per convertir-se en un atractiu turístic. Aquesta reflexió la comparteixo amb la informadora de La Porta del



Delta, Haizea, qui em va comentar el respecte que li fa promocionar més el Delta per por que es perdin els espais naturals: “A mi em dóna una mica de respecte que es faci més promoció, perquè els espais naturals són molt reduïts, t’adones que cada cop ve més gent i jo tinc una mica aquesta cosa de controvèrsia, perquè d’una banda em xoca que això estigui tan a prop de Barcelona i que no sigui tan conegut, però per l’altra banda, és preocupant que vingui més gent”.

Jo marxo del Delta del Llobregat amb una visió entre dues aigües, ja que comparteixo bastant la reflexió de l’Haizea, ja que la meva descoberta al Delta ha estat totalment inesperada però molt enriquidora, no m’imaginava pas tot el que alberga el Delta dins dels seus espais, visc a menys de 20 kilòmetres de distància del Delta i passo cada dia pel seus voltants amb el cotxe, i desconeixia totalment tota la importància i tots els tresors que aquest espai amaga. No obstant això, també m’espanta que s’incrementi el turisme en la zona, però és per això, que considero que seria necessari informar més sobre el Delta del Llobregat no només des del punt de vista turístic, sinó fent consciència que és un espai maltractat i sensible, del que s’ha de fer un ús responsable.

Ara que he descobert el veritable Delta del Llobregat, me’l miraré diferent cada cop que passi pels seus voltants, en parlaré positivament d’ell, el recomanaré i, sobretot, hi tornaré. La meva redescoberta del Delta ha estat victoriosa i ara puc dir que conec el Delta del Llobregat i que sé la gran importància que aquest té.

## 11. Conclusions

El punt de partida del meu reportatge era la meva pròpia desconeixença sobre el Delta del Llobregat, un espai natural a pocs quilòmetres don visc, i per on he passat tantíssims cops durant tota la meva vida.

En un inici tenia al cap fer un reportatge de viatge, ja que m'apassiona viatjar i escriure sobre les meves aventures, sempre m'emporto el meu quadern de viatges a allà on vaig per no perdre detall de res. Però realitzar una crònica de viatge d'algun lloc on ja havia estat resultava complicat, i és quan vaig decantar-me per realitzar un reportatge d'algun indret natural i curiós de Catalunya. Buscant i informant-me, va ser quan em vaig adonar que no calia anar molt lluny per descobrir algun espai natural màgic. Quan menys m'ho esperava, és quan em va venir en ment el Delta del Llobregat, un espai natural del qual no em semblava que res nou pugues destacar. Després de realitzar el reportatge, la meva idea inicial sobre el Delta del Llobregat ha canviat radicalment: una imatge de desembocadura abandonada i maltractada, que jo imaginava, s'ha intercanviat per una imatge positiva sobre un Delta enriquidor i de gran importància ecològica.

El reportatge "Delta del Llobregat: un tresor natural desconegut" pretén oferir una visita al Delta d'una manera més profunda, combinant informació turística i de rutes amb informació i context sobre l'espai natural. Aportant també visions de les diferents fonts entrevistades. El principal objectiu doncs, és el de donar a conèixer el Delta del Llobregat a la ciutadania i aprofundir en la importància ecològica que aquest té. Certament, aquest objectiu va dirigit als lectors del reportatge però, si més no, també podria aplicar-se a mi mateixa com autora, ja que el reportatge també m'ha fet redescobrir el Delta i valorar la seva importància i potencial.

Vaig decidir redactar el reportatge en primera persona, ja que l'he basat en la meva pròpia experiència, els meus propis sentiments, sensacions i, l'he donat a conèixer, amb les meves paraules i les meves impressions. Considero que d'aquesta manera tan personal és més fàcil aproximar el lector als fets i els ambients descrits, ja que els permet posar-se en situació i percebre tot el que percebo jo.

Considero que he aconseguit mostrar una altra cara del Delta del Llobregat, una cara que se situa entre la visió del Delta abandonat, i la visió superficial que es té dels espais naturals del Delta. Espero haver aconseguit treure a la llum la veritable identitat del Delta del Llobregat, la seva història, la seva trajectòria i els seus hàbitats, i també espero que aquest reportatge em serveixi com a punt de partida del món professional a què em vull dedicar. El meu principal objectiu és que el reportatge serveixi i agradi a totes aquelles persones curioses, aventureres, excursionistes i viatgeres. A aquell tipus de persones que tenen ganes de descobrir els tresors naturals que amaga el món.

La realització d'aquest reportatge per mi ha anat més enllà d'un treball acadèmic, ja que he gaudit realitzant les excursions pel Delta del Llobregat i fotografiant les meravelles de la naturalesa. El reportatge també m'ha permès redescobrir el Delta i endinsar-me en la seva història i els seus valors naturals que el fan tan important. Amb aquesta redescoberta tan positiva se m'han despertat les ganes de conèixer més tresors naturals desconeguts i de donar-los a conèixer.

Acabo el reportatge amb la satisfacció d'haver fet que el Delta del Llobregat sigui una mica menys desconegut i desvalorat. Si més no, si hagués de determinar algun aspecte que m'hagués agradat millorar, sense dubte seria el d'haver acompanyat el reportatge d'algun suport audiovisual com un documental, ja que considero que hi ha paisatges que és millor veure'ls i escoltar-los per un mateix, que no pas llegir-los en paraules d'un altre.

## 12. Bibliografia

### Bibliografia

Bas, J., Curcó, A., Orta, J. (2005). *Itineraris pels Parcs Naturals de Catalunya*. Barcelona, Espanya: Lynx Edicions.

Diputació de Barcelona. (2007). *Guia de rutes literàries per la Xarxa de Parcs Naturals*. Barcelona, Espanya: Rústica Editorial Il·lustrada.

Fundació Agbar. *Volem un riu viu: curs baix i delta del riu Llobregat*. Baix Llobregat, Espanya: Consell comarcal del Baix Llobregat.

Martínez – Fresneda, H. (s.f). Las Fuentes en el Periodisme informativo. *Redacción para periodistas: informar e interpretar*. Madrid, Espanya: Ariel.

Tobaruela, P., Sans, J. (2003). *El Delta del Llobregat. Terres de l'oblit*. Barcelona, Espanya: L'Abadia de Montserrat.

### Webgrafia

Ajuntament de Gavà. (s.f). *Gavà Ciutat*. Recuperat de <http://www.gavaciutat.cat/llacuna-de-la-murtra>

Consorci Delta del Llobregat. (s.f). *Espais naturals del Delta del Llobregat*. Recuperat de [http://www.deltallobregat.cat/Home/\\_H4QS29qxa72sGsxMN4nmS0Tt2VKG4QHa3C0mKbBa9pfJ0y5omtqt9Q](http://www.deltallobregat.cat/Home/_H4QS29qxa72sGsxMN4nmS0Tt2VKG4QHa3C0mKbBa9pfJ0y5omtqt9Q)

Lozano, S. (2010). *Tipos de reportaje*. Recuperat de <http://2c-cumbres.webnode.mx/products/tipos-de-reportaje/>

Societat Catalana d'Ordenació del Territori. (s.f). *Territori. Observatori de projectes i debats territorials de Catalunya*. Recuperat de <http://territori.scot.cat/>

S.O.S Delta del Llobregat. (s.f). *S.O.S Delta del Llobregat. Plataforma de defensa del Delta del Llobregat*. Recuperat de <https://sosdeltallobregat.org/>

## Documents digitals

Cazorla, B. (2012). *Salvem el Delta del Llobregat*. Recuperat de <http://www.verdes.es/salvemdelta.pdf>

Diputació de Barcelona. Xarxa de municipis. (2006). *Guia d'Itineraris per la Xarxa de Parcs Naturals*. Recuperat de <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/37980.pdf>

SOS Delta del Llobregat. *Els canvis de pell del Delta*.

El Prat. (2006). *Descobrim la pineda de Can Camins*. Recuperat de <http://www.gavamar.com/DOCS/4pista/parc%20litoral/Parc%20litoral%20-%20Revista%20Prat%20-%20juny%202006%20-%20Pineda%20Can%20Camins.pdf>

Ferret i Pujol, J.L. (2011). *Formació del Delta del Llobregat*. Recuperado de [http://www.elbaixllobregat.cat/sites/elbaixllobregat.cat/VIJornadesPatrimoni/2.3\\_VI\\_JP\\_BL-Formacio\\_del\\_delta\\_del\\_Llobregat.pdf](http://www.elbaixllobregat.cat/sites/elbaixllobregat.cat/VIJornadesPatrimoni/2.3_VI_JP_BL-Formacio_del_delta_del_Llobregat.pdf)

Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient i Habitatge. (2006). Estany de la Ricarda – Estany de la Magarola, pp. 401. Recuperat de [http://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits\\_dactuacio/patrimoni\\_natural/sistemes\\_dinformacio/inventari\\_zones\\_humides/documentos\\_fitxes/llobregat/fitxers\\_estatics/08001111\\_estany\\_ricarda\\_estany\\_magarola.pdf](http://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/patrimoni_natural/sistemes_dinformacio/inventari_zones_humides/documentos_fitxes/llobregat/fitxers_estatics/08001111_estany_ricarda_estany_magarola.pdf)

Montijano, V, y Lucena, J.R. (s.f). *Un territori d'aigua, aiguamolls i llacunes costaneres de Viladecans*. Recuperat de <http://centrestudis.gava.ppe.entitats.diba.cat/wp-content/uploads/sites/10/2015/06/Poster-Viladecans-6-final.pdf>

Saavedra, G. (2001). *Narradores que saben más*. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2938088.pdf>

Sans, M.J. (2009). Aproximació a l'impacte ambiental del Pla Delta vers el Delta del Llobregat. *Materials del Baix Llobregat*, pp. 31. Recuperat de <http://www.raco.cat/index.php/Materials/article/download/152934/327050>

## 13. Annexos

### 13.1. Entrevista a José García

**Nom:** José García

**Càrrec:** Director de l'Associació Depana

**Ubicació:** El Prat de Llobregat

#### **¿Què destacaries com a més important del Delta del Llobregat?**

Pot ser que el més destacable del Delta sigui la gran diversitat d'hàbitats, és una zona que en una àrea relativament petita concentra una gran varietat d'hàbitats diferents, com poden ser pinedes, camps de conreu, les zones dunars, les zones de darrera duna, que són una àrea destacada, on es produeixen zones humides importants, encara que de petites dimensions... I molts d'aquests hàbitats són hàbitats d'importància comunitària i vol dir que estan protegits per legislacions europees.

Dintre dels valors, també els més destacats són la diversitat d'aus, hi ha més de 350 espècies d'aus descrites, això ve donat sobretot, per una banda per la diversitat d'hàbitats i per una altra banda per la ubicació de la zona, que és estratègica en la ruta migratòria nord-sud. Una part important de les aus que cada primavera o que cada tardor fan la ruta entre el nord i el sud, entre Àfrica i el nord d'Europa, doncs passen pel Mediterrani i, aleshores, com a la banda mediterrània queden molt poques zones humides d'aquestes característiques, en concret a la banda del litoral català, entre el Delta de l'Ebre i els aiguamolls de l'Empordà, doncs enmig queda ubicat el Delta del Llobregat; això vol dir que és una àrea molt important perquè puguin aturar-se a descansar aquestes espècies d'aus.

La flora té elements més destacats també, el que passa que nosaltres sobretot en intentar aconseguir àmbits de protecció pel Delta utilitzem molt les aus perquè estan molt definides en una directiva comunitària que es diu Directiva d'Aus, en la qual hi ha una sèrie d'espècies (de l'Annex 1), que són d'obligat compliment per a la seva protecció, i d'aquestes espècies hi ha un nombre destacat que passen i es reproduïxen en el Delta, com és el cas per exemple de la gavina corsa.

### **Sempre que es té present algun projecte, no es protegeix en zones que són ZEPA?**

El problema que ens trobem actualment és que les zones que es consideren ZEPA o Xarxa Natura 2000, són per nosaltres i per la mateixa comissió europea, manifestament suficients. Això vol dir que hi ha poques zones naturals protegides al Delta del Llobregat. Una de les lluites més importants que portem, i en això tenim diferents denúncies posades a la Unió Europea, és l'ampliació d'aquestes àrees a protegir.

Actualment ens trobem que moltes de les espècies aquestes que ens referíem abans, d'aus de l'Annex 1, i hàbitats comunitaris estan fora de les zones protegides. Aquest és un dels problemes fonamentals, que hi ha àrees amb alt valor natural per espècies significatives, però que no estan protegides. A més a més, l'aplicació de la normativa respecte a les zones Xarxa Natura 2000, en general, en el nostre país i en la major part dels països del sud d'Europa, en concret en la zona de Catalunya, és molt laxa, vull dir, que no s'aplica en un nivell prou important per a conservar els seus valors; això suposa que moltes vegades es fan o es deixen de fer actuacions per acabar de mantenir un nivell positiu en la conservació d'aquests espais i es fan actuacions dintre d'aquestes zones que, a la nostra forma d'entendre, no s'haurien de fer.

### **Pel que respecte al projecte Pla Delta, va haver-hi algunes il·legalitats?**

Nosaltres creiem que sí, que va haver-hi il·legalitats, el que passa que en si mateix va ser un projecte molt complex i hauríem d'entrar projecte per projecte. Parlaríem més que d'il·legalitat, d'actuacions no correctes, perquè és complicat parlar d'una il·legalitat en general. Sí que hi ha actuacions concretes que s'han incomplert o que considerem que són il·lícites i en aquestes s'actua, però en el que és la globalitat, una de les coses que van mancar va ser una planificació global de tota aquesta actuació, que en principi quan es va plantejar el Pla Delta es va dir que es faria tenint en compte l'impacte de la globalitat de les actuacions que es proposaven. En principi s'havia dit que es faria una planificació en la que es podria mirar de veure l'afectació de la globalitat de totes aquestes actuacions sobre el medi. Això no s'ha fet, en concret això es plantejava com un pla especial de protecció del medi natural on s'articulés tot, això és una promesa que ve des del Pla Delta, és un compromís que han anat adquirint en diferents etapes de les diferents actuacions.

Una de les últimes denúncies que tenim en l'àmbit de la comissió europea és l'incompliment del Pla Especial que hauria d'avaluar totes les actuacions que queden de

medi natural i proposar una decisió final, on quedin incloses noves zones i es proposi una gestió global que eviti actuacions d'aquestes que moltes vegades es produeixen una mica mig incontrolades, i sembla que ara la comissió europea està pressionant al govern de la Generalitat perquè el Pla Especial tiri endavant.

**Davant de les vostres denúncies i queixes sobre projectes com per exemple el Pla Delta, quina ha estat la resposta de les institucions al càrrec?**

Com les denúncies han estat molt variades, ja que les respostes han estat molt amples i, evidentment, quan l'actuació ha sigut més concertada, quan hi havia més administracions d'acord en fer-la i l'actuació era més significativa, com per exemple el desviament del riu, l'ampliació del port i l'aeroport, doncs podríem dir que ho hem tingut més magre. Quan les actuacions han estat més petites, hem tingut més possibilitat d'aturar-les, i hem aturat unes quantes, a part del famós Eurovegas, que va ser un punt i a part, hi ha hagut diferents actuacions aturades com camps de golf, com el Barça Parc i una adequació del riu per fer un canal de rem... Amb petites actuacions, majoritàriament hem guanyat, després amb les grosses, evidentment, quan lluites amb l'aeroport, estàs lluitant amb AENA, que AENA és l'Estat. Després, altres actuacions que fem des de Depana, són els recursos contenciosos administratius, que és una via administrativa. Si es guanyen, com és un plantejament que diu un jutge, es pot dir que va a sermó, i hem guanyat unes quantes coses a base de recursos contenciosos administratius.

**Recentment, Ada Colau va anunciar que es tenia al cap un segon Pla Delta, us heu mogut ja?**

Sí, evidentment en l'instant que va dir això li vam demanar una reunió i ens vam reunir amb ella i, Bueno, amb això la conclusió que vam treure va ser que no era una proposta com la del Pla Delta, que el nom estava mal escollit, que són actuacions que són dintre del que és Zona Franca, que és terme municipal de Barcelona, encara que hi ha actuacions que afecten directament al Delta, com algunes de l'aeroport. Nosaltres el que vam dir va ser, que anessin molt amb compte perquè qualsevol actuació aquí és una zona molt sensible i que, a més, segons les actuacions que es fessin tindrien problemes.

**Quina zona del Delta del Llobregat consideres que ha patit un major impacte?**

Les zones més properes a les dues infraestructures més significatives, que han sigut el port de Barcelona i l'Aeroport del Prat. El port ha tingut efectes sobre el riu Llobregat,



que una part s'ha compensat en una part de construccions de noves llacunes i de més, i una de les actuacions més difícilment compensables, encara que han fet algun tipus de compensació és el tema de l'afectació a la dinàmica del litoral, ja que aquí hi ha incidències de moltes qüestions, i una és la problemàtica que tenen els deltes i les platges, ja que la pèrdua de platges sempre són molt afectades per la construcció de grans espigons. Per exemple, en el Port s'han construït espigons gegants que alteren la dinàmica del litoral.

Després, una altra afectació ha estat la de l'ampliació de l'aeroport, perquè es van carregar algunes zones humides molt importants, com el Pas de les vaques i zones de Can Sabadell i, també, la forma de la tercera pista de l'aeroport està situada entre les dues reserves, que són zones protegides per les aus, però que en la realitat no són útils, i jo crec que això és un impacte a llarg termini.

### **Creus que la ciutadania és conscient de la situació que viu el Delta?**

No, evidentment no, i no interessa, a algunes persones sí, però en general no. A més, les administracions s'han dedicat sempre ha vendre el Delta com un aparador, a ningú li interessa donar publicitat a la problemàtica. Actuacions d'interès general grosses han estat l'aeroport i el port, que sí que podem dir que tenen cert interès, no com Eurovegas. Però bueno, la gran part d'actuacions passen desapercebudes per la població.

### **Per acabar, creus que és possible la recuperació del Delta?**

Jo sinó no estaria lluitant per això. El Delta té dues característiques que són molt rellevants i que donen sempre bona impressió per dir-ho d'alguna forma. Una és que degut a les característiques climàtiques i geològiques, té una capacitat de recuperació increïble. Per exemple, si un bosc es crema, ja no el tornes a veure bé, en canvi en el Delta si deixes una zona tranquil·la durant 10 anys, i la tornes a recuperar sense fer res, simplement és un procés natural. Per tant, això és molt important i, després, com el Delta està ubicat en una ruta migratòria d'ocells, els ocells passen, estigui el Delta del Llobregat o no, això fa que l'únic que faci falta sigui l'aplicació, és per això que una de les lluites que tenim és la de l'ampliació de les reserves i la de la conservació definitiva en un pla especial. I creiem que es pot fer.

## 13.2. Entrevista a Helena del Pozo

**Nom: Helena del Pozo**

**Càrrec: Tècnica del Departament de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat**

**Ubicació: El Prat de Llobregat**

**Des del Departament de Medi Ambient, com doneu a conèixer el Delta del Llobregat?**

Just aquest 2017 estem celebrant els 30 anys d'activitats d'educació ambiental i des d'aleshores es fan itineraris guiats al Delta del Llobregat tant per centres escolars de fora del municipi com per centres d'aquí el Prat. Són programes històrics, que el que fem és intentar donar a conèixer els valors dels espais naturals, evidentment en aquests 30 anys hem canviat el format, i hem canviat una mica itineraris i espais que es visiten, però és una activitat que fa molt temps que es fa.

**És un servei enfocat únicament a escoles?**

En aquests 30 anys hem tingut diversos recursos en el territori que ens han ajudat a arribar a destinataris una mica més diversos, però els escolars han estat sempre un denominador comú en aquest període. Va haver-hi un temps que ens van dedicar també a adults de forma específica perquè teníem un equipament ambiental a la ciutat, des del qual ens permetia tenir un programa d'activitats adreçades a la població adulta, i a més a més, tallers i activitats en el territori, que teníem resposta perquè teníem una clientela. Ara aquest equipament no el tenim i, per tant, el que es fa per adults bàsicament es fa des de La Porta del Delta, que és un servei d'informació que ha anat derivant, però que actualment té més caire turístic, i després hi ha una entitat que també formem part, que és el Consorci dels Espais Naturals del Delta, que ells també tenen una programació estable, activitats també adreçades per adults. Per tant, nosaltres en els darrers 4 i 5 anys ens dediquem a públic escolar.

**Esteu en contacte amb totes les associacions del Delta del Llobregat?**

No hi ha entitats ambientalistes, almenys en aquest municipi. Hi ha l'associació SOS Delta, que està vinculada a Depana, però és un àmbit més comarcal, aleshores fan activitats en el Delta, tan si és municipi de Viladecans, Gavà... I de la resta d'entitats

doncs són més aviat culturals i el que fem és donar-los una subvenció perquè ells desenvolupin les seves activitats en relació al territori i al medi natural, però són més tangencials. És més que res una associació excursionista, per anar a fer una caminata, o l'agrupació fotogràfica que organitza el concurs de fotografia... són coses una mica més a distància, no hi ha entitats ambientalistes únicament en el municipi.

### **Des de l'ajuntament què en penseu de projectes de construcció al Delta, com el Pla Delta, o l'especulació de l'Eurovegas...?**

A mi em sembla des de la meua perspectiva que el que s'ha intentat sempre és intentar fer compatible aquesta necessitat de l'espai per aquests usos amb el manteniment dels espais naturals. Però també hem d'entendre en el territori on estem, estem al mig de l'àrea metropolitana, hi ha una població que necessita uns serveis als quals hem de donar sortida i que, per tant, jo penso que es va aconseguint aquesta compatibilitat. I aquesta quotidianitat d'aquests espais que no són infraestructures ni són espais protegits, jo penso que s'han anat aconseguint. Tampoc podem intentar que aquests espais naturals del Delta siguin una bombolla paradisiàca per la flora i la fauna que reben moltes pressions. Per tant, hem de ser conscients que no és un parc públic, però tampoc podem aconseguir que sigui un parc natural, com altres zones del Pirineu, que són més inaccessibles, més llunyanes...

### **Quines zones o quins valors naturals del Delta destacaries com a més importants?**

La resiliència dels espais, és a dir, com amb Cal Tet vam jugar una mica amb el territori, aquí poso un aeroport, aquí amplio el port, aquí bellugo un riu... I amb tot això es va crear els espais naturals de Cal Tet. Són tots espais artificials, evidentment hi ha una alteració del territori, però en canvi, a mesura que van passant els anys, veus com tornem a tenir un espai bastant peculiar, on tornem a tenir espècies que durant molt de temps no hi eren i ara les tornem a tenir, com ara la Gavina Corsa. És a dir, jo penso que és important fer-ho arribar en l'àmbit educatiu i allò que parlàvem abans d'aquesta incompatibilitat, la necessitat que tenim d'intentar fer compatibles aquests espais amb les necessitats que generen la població que viu actualment a l'àrea metropolitana, que és d'on rebem més pressions en l'àmbit de transports, port, aeroport...

Jo crec que és un dels valors que hem de transmetre i evidentment el coneixement de tots els escolars que passen pels nostres serveis i les nostres activitats és important que profunditzin en el coneixement de què hi ha. Perquè hi ha molta gent que tot i haver

viscut tota la vida aquí al Prat, quan els convidem a conèixer els espais naturals es sorprenen perquè ni s'ho imaginaven així, no havien estat mai, etc.

**A banda del que serien les reserves naturals, també existeix una importància en l'àmbit de patrimoni cultural, veritat?**

Això és molt important, perquè és un territori agrícola i hi ha molts espais que són molt importants donar a conèixer, el que a això no ens dediquem tant perquè per això ja tenim l'arxiu municipal que té tot un programa d'activitats i recursos a on una mica arriben ells, tot i que nosaltres en el discurs sí que incorporem alguna vegada algun element d'aquest tipus, referits a aquests elements agrícoles, però ens dediquem sobretot a temes més ambientals.

**D'aquí el Baix Llobregat, que és el més proper al Delta, sou l'únic ajuntament que ofereix programes educatius com el d'Apropa't al Delta?**

No, tots els municipis, com Hospitalet que ofereix activitats educatives relacionades amb el riu, perquè apadrines zones del riu. Després hi ha el municipi de Sant Boi, que té el Centre d'Interpretació del Llobregat, Viladecans també dedica activitats educatives dins del seu espai, el Remolar. Tots els ajuntaments hi dediquen recursos, de totes maneres les entitats que ofereixen visites al Delta són 15, però nosaltres com a ajuntament som l'entitat que més aportem, segurament perquè històricament som els que portem més temps fent-ho, tenim un públic fidelitzat i perquè al final l'experiència es nota.

**No esteu en xarxa els ajuntaments?**

Ara la Diputació de Barcelona treballen per grups temàtics i ara s'ha creat un grup d'ambients aquàtics mediambientals i aquí hem començat a posar en comú aquests programes educatius. Ho fem a través de la XES, però són activitats més per escoles, no relacionades íntegrament amb el medi.

**Creus que és possible la recuperació del Delta?**

És molt complicat per la pressió de la població i de les seves necessitats, i de tants serveis que necessita tanta gent que viu en aquests espais. El que no podem intentar és que això sigui una reserva de natura protegida íntegrament, és molt complicat. El que hem d'intentar és que en la mesura del possible sigui el més ric possible i que la gent aprengui a respectar-la.

### 13.3. Entrevista Haizea

**Nom: Haizea**

**Càrrec: Informadora de “La Porta del Delta”**

**Ubicació: Espais Naturals del Riu (Delta del Llobregat)**

**Quins són els valors naturals que consideres més importants del Delta del Llobregat?**

Jo crec que principalment es considera que el més important és el tema de les aus aquàtiques però jo crec que el valor és l'ecosistema conjunt, perquè els deltes barregen les desembocadures d'aigües dolces amb aigües salades i els terrenys de terra, llavors aquesta barreja fa que siguin ecosistemes molt rics i jo crec que és el conjunt de l'ecosistema el que té un valor, i després doncs el tema de les aus és un detall concret, però jo crec que és tot el conjunt.

**Les persones que visiten el Delta acostumen a ser persones del Baix Llobregat o de Barcelona?**

Sí, majoritàriament gent del voltant, o sigui del Baix Llobregat, del Prat, d'Hospitalet, de Sant Boi o per aquí i molta gent de Barcelona, i després gent de més lluny, però majoritàriament dels voltants.

**Turistes no venen?**

De vegades, sí que hi ha hagut gent de França, de Turin... però això són cops puntuals, no és molt habitual que vingui gent de molt lluny.

**Les persones que venen són persones més habituals que visiten freqüentment el Delta o són descobridors?**

Hi ha sobretot gent aficionada a l'ornitologia, gent aficionada a la fotografia, que són assidus, si no venen cada setmana gairebé totes, però en percentatge no són la majoria, però sí que hi ha uns quants que venen sempre. Després hi ha moltes famílies, gent a passejar, que no són tan entesos però que vénen a conèixer l'espai natural. Molta gent amb els prismàtics, però d'una forma molt més aficionada, i molta gent del prat i dels voltants per passejar.

**Consideres que el Delta del Llobregat és un espai que no és molt conegut? Que se li podria treure més potencial?**

Jo crec que és un espai que per el proper que és de Barcelona i el bonic que és no es coneix gaire, però per una altra banda és un espai que està molt alterat per molta incidència humana sobretot per les infraestructures, i la major part del Delta són horts, que també són una alteració del Delta. Llavors a mi em dóna una mica de cosa que és faci més promoció, perquè els espais naturals són molt reduïts, t'adones que cada cop ve més gent i jo tinc una mica aquesta cosa de controvèrsia, perquè a veure la gent quan ve se sorprèn, com jo el primer cop, que això estigui tant a prop de Barcelona i no sigui tan conegut, però per una altra banda és preocupant que vingui més gent. Però bé, sí que crec que és un tresor desconegut.